

© Literární klub Petra Bezruče 2015
ISBN: 978-80-87584-67-5

S
B
O
R
N
Í
K

*Literárního klubu P. Bezruče
Frýdek-Místek*

Mezinárodní setkání literátů

"Psaní nás spojuje"

vydaný u příležitosti 7. ročníku

**BESKYDSKÉ LAVEČKY
2015**

Frýdek-Místek

2015

Literární klub Petra Bezruče Frýdek-Místek srdečně zve na

mezinárodní SETKÁNÍ LITERÁTŮ "Psaní nás spojuje"

s hosty ze Slovenska i literárního klubu Pegas Mělník

**Sobota 16. května 2015,
Čeladná, hotel Pro**

Program:

9 hod.	Prezentace
9,45 hod.	Zahájení –
Dajana Zápalková
10 hod.	Přednášky:
Richard Sobotka
10,40h	Irena Kopecká
Diskuze k tématům
Pozdravy hostů
12 hod.	Oběd
14 hod.	Představení literátů
ze Slovenska a Mělníka
15 hod.	Veršování členů LKPB
16 hod.	Hudba a zpěv k nám patří

Volná zábava

*Přijďte poznat krásu verše, slova
ale i malebných Beskyd!*

Těšíme se na vás všechny

Frýdek-Místek

Beskydské lavečky

Chodníčky jako provázky proplétají se Beskydami
a kolem chodníčků
do trávy ve stínu lip
lavečky lidé zasadili.

Přijď, zastav krok všedním spěchem unavený,
zapomeň na starost a splín.
Dřevěná lavečka prostírá k příběhům,
nabízí teplý klín.

Posaď se, přijmi pohoštění.
Ke svačině krajíc chleba a vodu ze studánky, pár jahod ze strání...
Co chybí víc?
Pohled sní a padá do údolí
a na křídlech múzy stoupá zpět až k hřebenům.
Slyšíš ptačí chór
a les zádumčivý ve větru šumět si tu svou.

Možná myslíš na hezkou knížku, co dávno se chystáš psát,
možná si do notýsku pár veršů zkoušíš malovat.
Přijď brzo,
přijď dříve, než dozrají tvá jablka.

Pavčina Kollárová

LITERÁRNÍ KLUB PETRA BEZRUČE v roce 2014

Pro ty čtenáře, kteří slyší o Literárním klubu Petra Bezruče Frýdek-Místek poprvé, uvádíme pro orientaci jen pár dat z historie klubu:

Zmínky o existenci literárních kroužků v okrese Frýdek-Místek jsou již v roce 1972. **Literární kroužek při Matici slezské Frýdek-Místek** je činný od roku 1990, vystřídali se zde čtyři předsedové (Albín Holenka, Vítězslav Závada, Ivan Jindra a Jana Vašinková).

Až **v roce 1997** se formuje, převážně z členské základny literárního kroužku, **občanské sdružení Literární klub Petra Bezruče Frýdek-Místek** s předsedkyní Janou Vašinkovou. V roce 2001 se předsednictví ujímá Miloslav Oliva, a to do prosince roku 2013. Valnou hromadou LPB je v témže roce zvolena předsedkyně nová – Dajana Zápalková.

Stěžejní klubové akce v roce 2014:

Březen: účast čtyř literátů s přednesem svých básní v **okresním kole Wolkrova Prostějova** ve Frýdku-Místku. Zápalková, Vidura – členové poroty.

Vyhodnocení soutěže Městské knihovny Frýdek – **Můj svět (21.3.)**, kde uspěli: Vidura B., Kollárová P. – poezie, Valášek V. – próza; umístil se i náš člen Zařický M. a bývalá členka Šatánková R.

V dubnu vyšlo nové číslo interního **časopisu Zrcadlení**, kam přispívají svými básněmi či prózou členové LKPB.

30. dubna - někteří členové LKPB sehráli **divadelní pásmo O divé Haně** (scénář M.Oliva), v rámci Filipojakubské noci na Nové dědině.

Květen: Beskydská lavečka 2014 – setkání literátů s literáty z Martina „Jsme si blízcí“ – na Nové Vsi na rekreačním středisku Budoucnost, hosté: spisovatelé Lydie Romanská a Lukáš Průša – odborné přednášky, vydán sborník z této akce.

Červen: Účast sedmi literátů na frýdeckém zámku při vernisáži výstavy ke **100. výročí narození malíře, grafika Jaroslava Olšáka**, zdařilý program, do něhož se zapojila i ZUŠ duchovní hudby, která prokládala verše čtené literáty hudbou. Muzeum Beskyd vydalo i brožuru s verši literátů k této příležitosti, účinkující ji obdrželi.

Srpen: na členské schůzce přítomna Zdeňka Tomášková – bývalá sekretářka P. Bezruče a Jan Slavotínek – zabývající se Bezručovskou tematikou.

Podvečer s verši D. Molinové v Caffé Koloseum Místek, příjemné setkání s verši uvedené autorky; **Vernisáži smaltů Perlení D. Molinové** v Caffé Koloseu, doplněná jejími verši – rovněž velice úspěšná akce přístupná veřejnosti.

Září: Vyšlo další číslo **Zrcadlení 2/2014**, odráží se v něm pestrá tvorba členů, krásné kresby naší členky E. Reskové.

Na členské schůzce proběhl **křest knihy Věry Petrové Vybledlý samet aneb V čekárně zvané život**, vyšlo v nakladatelství ALISA Petřvald.

Vernisáž prodejní výstavy smaltů Dagmar Molinové – Indie na dosah, vyprávění o Indii, přítomen i indický mnich. **Dva pohledy z jedné vlny**, výstava smaltů a enkaustik D.Molinové, doplněná jejími verši v LD Lara v Čeladné.

Literáti připravili **besedu o P. Bezručovi** v šenovské knihovně, prezentovali i své verše.

19. - 21.9. proběhla **Martinská poetická jeseň** – na Slovensko jeli Vidura, Zápalková, prezentace jejich tvorby v martinské knihovně při zahájení celé akce. Pak ve vesnici Vrísko (30 km od Martina) v penzionu Pohoda další dny.

Říjen: pozvání od Muzea Beskyd Frýdek-Místek **na vernisáž novoročenek** na Frýdecký zámek **na 11.12. 2014**, někteří členové LKPB zde prezentovali své novoroční verše.

Listopad: Byly rozdány **Almanachy**, které si v r. 2014 připravilo 21 členů, což je potěšující. Obsahují různé žánry, od cestopisných zážitků z Indie D. Molinové či J. Ptacek z Austrálie, přes vyprávění v nářečí z pracovního prostředí V.Valáška, verše různých témat, některé bohatě ilustrovány – Gallová, Nytra, Slavíková.

Proběhl **Den poezie** – k celostátně danému tématu – **Řezaná poezie**, členové klubu psali básně, vše bylo zpracováno do almanachu – **Den poezie 2013, 2014 v Pobeskydí**.

Prosinec: Vytištěn a rozdán členům **Beskydský kalendář**, obsahuje verše členů LKPB, doplněné kresbami s lidovými motivy od Bedřicha Šimoňáka.

Z uvedeného je vidět, že Literární klub Petra Bezruče Frýdek-Místek má široký záběr své činnosti, a to díky svým aktivním členům, kteří se zabývají kromě psaní ještě i kresbou, hudbou či jinými uměleckými žánry. Spojením všech oblastí pak je možné veřejnosti prezentovat klub jako ucelenou skupinu lidí, která dokáže vyzdvihnout hodnoty nejen hodnoty své, ale celého regionu, rozsáhlý potenciál našich krásných Moravsko-slezských Beskyd.

Budeme rádi, když i Vy na mezinárodním setkání literátů **Beskydská lavečka 2015** budete moci poznat alespoň zlomek našeho kulturního bohatství.

Dajana Zápalková

V roce 2014 čítal klub 32 členů, vydal:

Sborník: Beskydská lavečka 2015; almanach ke dni poezie – Den poezie V Pobeskydí 2013, 2014; Almanach 2014 (přispělo 21 členů); vyšla dvě čísla interního časopisu Zrcadlení; vytištěn byl nástěnný Beskydský kalendář LKPB (kresby B. Šimoňák).

Veškerá naše bohatá činnost by nebyla možná bez finančních příspěvků sponzorů, kterými v roce 2014 byli:

Pivovar Radegast, Magistrát města Frýdku-Místku, Město Frýdlant n./O., společnost DEZA.

Děkujeme.

I rok 2015

snad bude, nám, literátům, příznivě nakloněn. Těšíme se z toho, že i letos se nám podařilo zorganizovat **Beskydskou lavečku 2015**, rovněž s mezinárodní účastí s podtitulem: „**Psaní nás spojuje**“. Pokud jste zvědaví, jak probíhala, jaké jsme měli hosty, jaké verše či próza se přednášely – listujte dalšími stránkami sborníku:

Literárny klub Duria pri Turčianskej knižnici v Martine

Literárny klub vznikl v roce 1997. Tehdy sa nazýval Mädokýš.

Po niekoľikaleté činnosti sa časť autorů oddělila a vzala si s sebou i název.

Klub byl pojmenován Duria - podle starodávneho názvu Turca. Sdružuje tvůrce poetického i prozaického slova. Jeho posláním je setkávání autorů, prezentace a hodnocení tvorby, besedy s renomovanými autory, účast v literárních soutěžích a realizace literárních podniků v regionálním, národním i mezinárodním měřítku.

Důkazem je každoroční setkání literárních klubů, které přerostlo do mezinárodní akce s názvem **Martinská poetická jeseň**.

V září roku 2013 sa uskutečnil už 10. ročník tohoto setkávání. Autoři přijeli z různých koutů Slovenska, Čech, Moravy, Polska, Chorvatska. V minulých letech nechyběli ani tvůrci z Maďarska, Itálie a Kanady.

Každý ročník MPJ sa realizuje v jiné časti turčianskeho regionu. V roku 2004 začal v Martině a na Sklabinskom hradě. Další ročníky sa uskutečnily v Turčianskej Štiavničke, Turčianskom Jasene, Necpaloch, Martine, Jasenskej doline, vo Vrútkach, v Blatnici, Košťanoch nad Turcom a Turčianskom Petre.

Členové Literárneho klubu Petra Bezruče jsou skalními účastníky Martinskej poetické jesene. Bez nich si už tuto literárnu akciu ani nedovedeme představit. O to víc nás potěšilo pozvání na Beskydskou lavičku. Věřím, že spolupráce mezi našimi kluby bude i nadále kvést a přinese nám ještě mnoho radosti, uspokojení a nových zkušeností.

Tatána Sivová

Na Beskydské lavičce 2015 se prezentovali literáti z Martina následujícími příspěvky:

Lubomír Budinský

Peter sa na maturitnú skúšku poctivo učí.

Peter sa na maturitnú skúšku poctivo učí. Maturuje pozajtra. Je podvečer, niečo po piatej. Sedí za stolom, obložený knihami.

Vtom sa roztvorí dvere a objavila sa v nich Petrova mama.

„Peter, daj si pauzu a poď sa riadne najesť! Keby si sa nezapletal s tou kaderničkou, ty budúci študent medicíny, nemusel si tak šturmovat.“

„Nezačínaj, mám to pod kontrolou!“

„To nie je partia pre teba, taká ...!“ ale nedopovedala.

„Mama, prestaň!“

Petrova mama len nesúhlasne pokrútila hlavou „Čakám ťa v kuchyni!“ a privrela dvere.

Peter vstal a podišiel k oknu. Ulica je prázdna. Pohľad uprel cez cestu na domy oproti. Zdá sa, že na jednom z nich sa jeho pohľad zastavil. Peter si pritom vzdychol.

Dom patrilo rodičom jeho priateľky Alenky. Alenka je o štyri roky od neho staršia. Raz sa náhodou nechal ostriať v jej kaderníctve a odvtedy spolu chodia. O Petrovi je známe, že je hanblivý, a tak Alenka prevzala iniciatívu.

Vtom začul hrubý mužský hlas. Otec prišiel z práce! Peter sa rýchlo posadil za stôl.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Alena pozorovala Petra cez hrubú záclonu na okne. Vyzerala zamyslene. Zrazu zbadala zaparkovaný mercedes pred Petrovým domom. Vrátil sa Petrov otec, pán primár! Sledovala ho očami, ako vystupuje z mercedesu, až kým nevošiel do domu. A prv, než zašiel, poslala mu letmú pusu. Nemohol ju vidieť. Prvý krát ho zazrela, keď prišiel pre Petra ku kaderníctvu. A odvtedy na neho neprestala myslieť.

Zrazu cinkla esemeska.

„Ahoj, šprt! Som doma sama. Príd!“ neveriacky čítal Peter zprávu od Aleny.

„Dnes nemôžem, Alenka, pozajtra maturujem.“ odpisuje Peter a pozerá spoza stola na jej dom. Ľavou rukou si pritom drží čelo a utiera kvapôčky potu.

„Peter!“ ozval sa mužský hlas v kuchyni. „Dones otázky! Vyskúšam ťa!“

Peter vstal a zamieril k dverám. Bác! Dobešla ho druhá esemeska.

„Pod' k oknu!“

Alenka stála uprostred otvoreného okna jej rodičov, oblečená len v župane. Peter jej radostne zamával. Alenka zrazu župan na pár sekúnd prudko roztvorila. Peter hľadel s úžasom na jej úplne nahé telo. A než stačil zareagovať, zatvorila okno.

Od trémy sa celý chvel. Vedelo sa o ňom, že je ešte panic. Potichu si čosi zamrmlal, akoby si dodával odvahy. Nakoniec nenápadne privrel dvere a otočil kľúčom v zámke. A potom s tvárou plnou výčitiek sa pretisol sa cez okno na ulicu. Na ulici sa rozbehol k domu Alenkiných rodičov.

Petrova mama chystala na stôl večeru. Jeho otec čítal odborný časopis a klepkal nohou o podlahu.

„Kde je ten Peter?“ ozval sa a spýtavo sa zahľadel pritom na manželku. Zrazu sa postavil a zamieril do Petrovej izby, ale zastal pri zamknutých dverách.

„On sa zamkol!“ zvýšil hlas.

„Nechaj ho! Neznáša, keď ho skúšaš!“ zahriakla ho manželka.

Marián Herčút

Studnička

Číra studnička.

Ruky si v nej ochladíš
a je po smäde.

Samota

Mesiac si svieti
sakura vonia nocou
a ty mi chýbaš.

Vinohrad

Štedrý vinohrad.
Do sudov slnko skrývaš
v zime ťa hreje.

Lampy

Žltý lúč noci
lampy si značia cestu
k rannému svitu.

Jana Herčútová

Májová láska

Ružové lupene okrasnej čerešne padali do jej hnedých vlasov. Sedela na starej drevenej lavičke s ošúchaným bielym náterom. Teplé slnečné lúče sa jagali v lesklých kaderiach vlniacich sa na oblých pleciach tejto peknej mladej ženy. Vždy mala rada máj, ten čas vône kvetov a peľu. Pohodlne sa oprela a zavrela oči. Tento čarovný svet akoby patril iba jej. Zvuky nadobudli intenzívny rozmer. Kdesi v diaľke zakukala kukučka, ozvalo sa vzdialené zahrmenie a doľahol k nej veselý smiech naháňajúcich sa detí u susedov na dvore.

V korune rozkvitnutého stromu hučali otcove včely. Vedela, že to sú jeho včely, lebo v dedine mal včelín iba on. Malými nôžkami so žltými batôžkami plnými peľu tancovali tanec plodnosti. Usilovne poletovali z kvetu na kvet a hojnosti kvetenstva sa nevedeli nabažiť. Pritom mávaním blankytných krídiel zhadzovali na Jarku lupienky z už odkvitajúcich kvetov. Padali jej na šaty, vlasy a jemne sa skĺzali na svieži trávnik, ktorý akoby práve pokrýval ružový lupeňový sneh. Nič nerobila, len tak sedla a tešila sa z krásneho májového dňa.

V mysli sa jej vynorila postava. Čoraz jasnejšie nadobúdala známe tvary vysokého muža. Usmievavé bledohnedé oči jej boli také známe a pritom nedosiahnuteľné. Túžila chytiť ho za ruku a rozbehnúť sa s ním po zelenej lúke. Bola to však len predstava. Dobroslav – áno, mal zvláštne meno. V dedine ho všetci volali Slavo. Kedysi boli spolužiakmi na základnej škole a dobre sa poznali. Slavo teraz končil technickú fakultu a keď sa náhodou stretli, vždy si mali čo povedať.

Jarka dnes dopísala diplomovú prácu. Cítila veľkú úľavu a bola rada, že si môže takto v pokoji oddýchnuť, lebo už bola vyčerpaná. Neustále štúdium, stále ponorená v knihách a oči ju boleli od vysilenia. Túžila mať za sebou aj obhajobu diplomovky. No trápili ju aj iné veci. Nevedela, kde sa zamestná ako mladá učiteľka. Čo ju čaká v najbližšej budúcnosti. Keby aspoň Slavo prejavil o ňu záujem, pretože jej bol sympatický. Často ho pristihla pri tom, ako sa na ňu zvláštne pozerá. Nevedela odhadnúť, čo si o nej myslí. Trápila sa, prečo ju nikdy nepozval na rande. Tak rada by s ním išla do kina alebo na prechádzku.

Z rozmýšľania ju vyrušil otec, ktorý prichádzal cez záhradu od včelínov a spýtal sa jej, či má pre mamu nejaký darček, lebo je Deň matiek. Jarka pri tom učení úplne zabudla na tento sviatok. V mysli sa jej vynorili spomienky na dobu, keď v škole na výtvarnej kreslili srdiečka a pripravovali darčeky. Rozhodla sa, že sa pôjde pozrieť do prednej záhradky, či kvitnú nejaké kvety, ktoré by mohla pre mamu natrhať. Jarka si uvedomila, že počas štúdia na vysokej škole mame v domácnosti často nepomáhala. Musela sa učiť a cez prázdniny brigádovala v obchode. Darček pre mamu nemala a dúfala, že nejaký kvietok, aj keď z vlastnej záhrady, ju poteší. Bola rada, že červené pivónie práve rozkvitli. Odtrhla tri a chystala sa z prednej záhrady odísť, keď si všimla, že po ceste kráča Slavo. Pozdravili sa a on začal rozhovor hlbokým hlasom, ktorý sa Jarke na ňom tak páčil: „Už si dokončila diplomovku?“

„Práve dnes som ju dopísala. A ty?“

„Hej, odovzdal som ju pred pár dňami. A čo robíš?“

„Prišla som natrhať kvety pre mamu.“

„Má nejaký sviatok?“ spýtal sa so záujmom.

„Veď dnes je Deň matiek.“

„No teda, ja som úplne na to zabudol a pre moju mamu nič nemám,“ pokrútil bezradne hlavou.

„Veď aj ja som pozabudla, ale otec mi to pripomenul. Pri tom všetkom učení som stratila pojem o čase. Ak chceš môžem ti dať pre tvoju mamu kyticu pivónií. Práve rozkvitajú, no vo váze nevydržia dlho.“

„Vážne, to by bolo fajn. Ako sa ti odmením? Hm... Už to mám! Čo keby sme dnes večer išli na pizzu?“

Jarku táto ponuka zaskočila a zároveň potešila. Veď sa jej práve splnil sen! Pôjde so Slavom na rande. Rýchlo sa zohla aby odtrhla pivónie. Keď mu ich podávala cez plot, ruky sa im letmo dotkli. Dohodli si hodinu, o ktorej sa pre ňu zastaví, a rozlúčili sa. Z jeho dotyku mala ešte dlho príjemný pocit.

Natešene vbehla do kuchyne, ktorá voňala práve upečeným jablčníkom. Mama doumývala riad a Jarka k nej radostne pribehla: „Mami, si tá najúžasnejšia mamina na svete! Ďakujem ti za trpezlivosť, ktorú si mala so mnou počas celého môjho štúdia na výške. Prepáč, že som ti nie vždy pomáhala v domácnosti tak, ako si si možno predstavovala. A všetko najlepšie ku Dňu matiek, ale nemám pre teba nijaký darček iba tieto kvietky.“

Keď mama preberala kyticu pivónií od Jarky, tak jej povedala: „Ďakujem Jarka, to všetko je v poriadku. Pre mňa je najväčším darčekom to, že už čoskoro úspešne skončíš školu. Ale vidím v твоjich očiach aj iné svetielka, čo sa robí?“

„No, vieš, Slavo ma konečne pozval na rande,“ a Jarka objala mamu a pobožkala na obe líca.

„Teším sa s tebou. Veď si po tom tak dlho túžila.“

„Mami, aj ty máš na tom zásluhu,“ povedala tajomne Jarka a začala krájať koláč a ukladať ho na tanier.

„Ako to? Veď ja som nič neurobila.“ spýtala sa mama, keď naberala vodu do vázy, aby mohla dať kvety na stôl.

„Lebo keby dnes nebol Deň matiek a keby som nebola išla pre teba odtrhnúť kvety do záhradky, tak by som sa predsa nebola stretla so Slavom,“ a obe sa na seba veľavravne usmiali.

Jana Herčútová ml.

Tatry v hmle

Ako nevesta v bielom šate odetá,
cudne ste si členky skrývali.
Pod hustou sukňou - ako z mlieka,
a hodiny sa v daždi míňali.

Pomaly, pomaličky, ako mladucha po obrade,
pevné nôžky kde-tu vidno bolo.
A ráno? Fú! Sukňa až na brade -
pod ňou Slovensko Tatry skrylo.

Jiří Kalivoda

***Už aby bylo léto,
aneb
jen aby nás technické služby nepředběhly.***

Jaro, Sluníčko, první sněženky a my machři.
Veverkám ukradli jsme kus jejich radosti.
Všechno to, co k mládí patří.
Hopsali jsme parkem.
Do lazaretu poslali jsme kulhající starosti.

Větrík čechral podmáčené louky.
Lem kalhot umazaný od bláta.
Se štěstím v patách na společné toulky.
Chtěli jsme se skrýt.
Pod svetrem něžně hýčkat zachumlané poupata.

Dřív než Sluníčko skrylo své lechtající paprsky,
padlo spoustu nečekaných slibů.
Rudí od studu i od lásky.
Už aby bylo léto.
Ve vysoké trávě to nebude mít chybu.

Tatiana Sivová

Slovenský Raj

Stúpali sme k nebesám
do dlaní zbierali
vodu z bystrín
oslzené bralá
sa k nám prihli
a večer
prskavé hviezdy
plávali do výšok
aby pozdravili mesiac.
Ešte viac
čo meno nemá
nosíme v sebe
bolo nás jedenásť
a stúpali sme
padali
dotýkali sa
raja

Arytmia

Jedna tvár v novinách
mi rozbúchala srdce
zjatrila staré rany
a ako vrany
ďobala do pointy
z ktorej sa vykľubal
svinčik

Alena Stašíková Galvánková

Sivá labuť

Pokojná a smutná,
no v sebe spokojná a šťastná.
Na studenej hladine
pozlátenej lúčmi slnka
pláva smerom nikam.
Vodu spestrí sem - tam vlnka.

Jej nádherne sivé telo
skrýva v sebe čišenu - bielu.
Pod krídlami rozlet skrytý
inštinktívne chráni teplom tela.
Čas i voda plynú svojím tempom,
múdra príroda to tak vždy chcela.

Labuť zvykne plávať v páre,
no nie je to príbeh tejto práve.
Sivá labuť pláva v diaľ
pohľadom ju sprevádzam.
Labuť sivá, pre mňa si vznešená a krásna
A ja? Ja sa cítim šťastná.

Na Beskydské lavečce 2015 se prezentovali členové literárního klubu Hany Zelinové z Vrútok

Literární klub Hany Zelinové na Vrútkách

- vznikl 26. ledna 2008 a považuje se za pokračovatele více jak 120-leté tradice vrúteckého čtenářského kroužku založeného roku 1891 jako vůbec prvního svého druhu na území Slovenska.

Za sedm let existence se může pochlubit bohatou činností. Začínal pod vedením PhDr. Anny Poláčkové – Bielčíkové, po ní převzal kormidlo Ing. Miroslav Skalický a Mgr. Milan Tuma, který je dosud jeho čestným předsedou. V současnosti vede klub Eva Očkayová – Kalabusová.

Klub začínal se třinácti členy a byla to šťastná třináctka. Členové vydali celkem šest sborníků a několik občasných, přispívají do regionálního tisku i do tisku celostátního významu. Posílají příspěvky do literárních soutěží a sbírají zkušenosti i ocenění. Pravidelně se zúčastňují Martinské poetické jeseně. Veřejnost je zná i z literárních večerů, autorských čtení a z výstav fotografií a výtvarných děl.

Mária Bajnoková, Magdaléna Hríbová, Eva Kuciaková a Eva Očkayová jsou autorkami jedné knihy, Anna Ursíni - Jamrišková vydala dvě sbírky poezie. Mgr. Milan Tuma je členem *Spolko* slovenských spisovatelů a v tisku je jeho třetí kniha.

Členové Literárního klubu Hany Zelinové z Vrútek se pokoušejí hledat kvalitu, která je posouvá dopředu. Podle názvu klubu se zabývají psaným slovem, ale členy klubu jsou i fotografové a neprofesionální výtvarníci. Společně se snaží zobrazovat svět slovem, objektivem fotoaparátu i kresbou a malbou. Především však jsou přáteli, kteří se dokáží vzájemně podepřít a těšit se z dosaženého.

Následujícími příspěvky se prezentovali:

Mária Bajnoková

Viem

Viem,
dozreli maliny,
skončilo moje leto.
Už jeseň svoju mám.
V doline detstva môjho
života už nieto,
len ja sa stále vraciam
do svojho leta,
k malinám.
V snoch vracajú sa
tí z nenávratna –
- dedo zas lúku kosí
a babka zamiesila na chlebič.
Sú tu zas,
no chodník k detstva malinám
ten neukáže mi už nik.

Aj ja raz budem malá

Keď budem veľký
a ty, mama, malá...

Slovám môjho syna
smiala som sa –
ty budeš veľký,
no ja nebudem už malá.

A teraz,
keď mojej krehkej mame

pomáham s obliekaním,
keď krmím ju
a prosím – lyžičku ešte, mama

Miroslav Čemerička

Óda vtákom

Vtáci volajú sa krásavce pernaté.
So zázračnou ľahkosťou
plachtia si v prázdnote.

Oslavujú svet spevom na pódiu nadzemskom.
Zatiaľ, čo človek si strojmi krája nebo...

Vtáci aj bez pasu
diaľkoví letci sú.
Do krídiel Božia štedrosť
utkala im múdrosť.

Prosba o separé

Veľhory smetí zavalili svet
Žiarivé obaly si prišli splniť sen
Pôvabom farieb si získať priazeň
Po nej v rozhalení čakať na ortieľ
Ohrdnutá krása a smutné smetisko
V prekrásnej planéte – ťaživý osten

Návraty k láske

V materskom mlieku
pláva loď
s priezviskom láska.
Má tisíc farieb v
odtieňoch
vášne i malých nežností.
Hoci kotví v srdci na
plytčine
je pričasto uviaznutá.
Pomôže úsmev. Vráťme
sa
a ťahajme ju späť.
Príde čistá radosť, usadí
sa.
A srdce na hlbine sa
naplní láskou.

Ludovít Farkaš

Ochladilo sa...

Myšlienky mi zmrzli
Krehké sa lámu
Na slová
Čo zabudli svoj
Zmysel

Na zemi im boľavo
Zachádza za písmená
Už asi nevzídu
Aby zarodili
Lásku

Smutné vzťahy

Čerstvá tráva
trávi čas
čakaním
na naše bosé
nohy.
Väčšina zvädne,
lebo nenaplní
poslanie.
Nie sme ochotní
ísť do vzťahu
naboso.

Jarná modlitba

Ráno vykypelo
noci z hrnca,
na žeravej platni
bublá vtáčí spev.

Semienka
začínajú zívateľ a
klíčkami maškrtia
čerstvú rosu.
Šťastný píšem
ďakovný list
za ich víťazstvo.

Janka Mineková

Po koncerte...

otváram ticho
stupnicou v e-mole

odopínam gombíky
odetých tónov
do melodickej
šnurovačky hlasov

nielen v duši je teplo
jemno-prchavé

Trio

Štyri vlasy na dreve
prečesáva hrebeň
v d-dure

Čierne stádo po belavej lúke
v náhlivom trysku
uteká ruke

Zlatistý lievik
prelieva dych
ponad čudné
stretnutie

Krok dál

Jestli máš splín,
tak venku s ním,
na světlo Boží,
ať se nemnoží.

Jak karty na
stůl
vylož tu tíhu,
otevři Bibli,
na Žalmech knihu

Eva Očkayová - Kalabusová

Premeny

Kým vychladne mi ranná káva,
múza ma kopne do rebier
a verše ľahko plynú z pier.
V ústrety slnku báseň vstáva
odetá v krátky viganček...
Keď slnko zore pozháša,
zostane diera z koláča!
Len veršík čo sa zajakáva.

Márnotratný

v živote stretáš supernovy
aj večné hviezdne stálice,
široké žitia autostrády
a temné slepé ulice,
chodníčky machom porastené
s blankytnou klenbou oblohy
i cesty prašné, plné skália,
kde prach ti sadá na nohy.
Z deravých vrecák cestou strácaš
bohatstvo času - týždne, dni...
- A prineskoro potom zbadáš:
Ten medenák bol posledný!

Anna Ursíni-Jamrišková

O spánku

Nenápadný
záhadný
vytúžený
mocou sa nevystatuje
Hypnos –
sivá eminencia Olympu -
Dia dovolil si uspať
Skadiaľsi
zo severu
či z ďalekého Okeánu
na vlnách tmy
priplúži
Nepokoj v hodinkách mozgu
zastaví
útrap telesnosti
zbaví
trináste komnaty
povymetá
minulosť a budúcnosť
do filmov vidín
zcelí
Jeho impérium útlmu
časopriestor
zbezrozmerní
Nepodplatiteľný
neoblomný
V sladkej bezbrannosti
vlády nevedomia
sme si obnažene rovní

Na Beskydské lavečce 2015 se prezentovali i členové Podtatranského literárneho klubu z Popradu.

Tento literárny klub pracuje pri Podtatranskej knižnici v Poprade. Začal pracovať v roku 1982 pri kultúrnom a spoločenskom stredisku tamtéž. Jeho zakladateľom bol Zdeněk Jakubec, k prvým členom patrili básnik Pavol Hudák a Marta Rybková. Bohužel, oba zmiňovaní autoři nás už odešli z tohto sveta. Od roku 1989 až dosiaľ klubovou literárnu činnosť klub zaisťuje Podtatranská knižnica v Poprade. Má 20 členov, ktorí sa zúčastňujú literárnych súťaží a získali i ocenenia ako v próze tak v poézii.

Členovia sa stretávajú na svojich schôdkach jednou za dva mesiace, kde sa spoločne delia o svoje skúsenosti. V roku 1998 a 2001 vyšli dva zborníky prác členov klubu „**Zlodějka spánku**“ a „**Podtatranské píerka**“. V roku 2010 vydala svoju prvú zbierku „**Jablka dospelosti**“ Marta Rybková, druhou v roku 2012 „**Vina v nevině**“. Minulý rok - 2014 debutovala svojou zbierkou básní bez názvu Mirizma Kirkov.

Marta Rybková

Hráč

Vyhrnul si si rukávy
bez prezlečenia
Chceš hrať inú hru
ale si len náhradník
ktorý potí
minulosť do budúcnosti
vyper si košeľu
a vypláchni
spolu s kožou
Budeš kapitánom
sólového tímu

Nevítaná

Po rokoch ti telo
Presvietil
zdravotný revízor
Bolestná pokuta
vzdychla na lôžku
V nevyliciteľnom
ju splácaš
Slimačím krokom
ale do správnej ulity
podpretej voľou
vytúženého zajtrajška

Chrípka

Kašlem na rozum
nech ohrňa nos
Nádcha z neho
vyvetrala
Nech mozgová chrípka
žerie bunky tým
ktorí prišliapli
skromnú tabletku
do hnilobných peňazí

**Členové Literárního klubu P. BezručFrýdek-Místek
přednesli na Beskydské lavečce 2015 tyto básně či prózu:**

Pavel Gryga

Postřehy z Turecka

Přístav

Přístav v Alanyi je krásný,
vedle se tyčí červená věž.
Je ráno, hvězdy dávno pohasly
a světlo majáku též.

Do soch v přístavu
čas léta píše.
Příboj rozlomil řetězy
Osmanské říše.

Cestovní kanceláře nabízejí plavby po moři,
mé kroky vedou na bazar.
Prodavači světovými jazyky hovoří,
rybářům popřeji lovu zdar.

Všude je hlahol a ruch,
chodit po bazarech nemám ve zvyku.
Zachraň mě, slovanský bůh,
jedu do hotelu ve žlutém taxíku.

Mešita

Islám a mešity tě udivily,
jak se cítíš, turista milý?
Přikáže ti štíhlá věž,
zuj boty, jak vejít chceš.

Mešity jsou otevřeny
jen pro muže, ne pro ženy.
Alláh hlásá, šetři hněvem,
muezín tě láká zpěvem.

Pro víru a věčnou slávu
chodí muslim v černém hávu.
Tisíce věřících půjde na zteč,
to hlásá učení, korán a meč.

Volání domova

Blízko hotelu je bar Santafé,
světla lákají, zastav se na kafe.
Restaurace nabízí pizzu a karaoke
u vchodu stojí děvče černoooké.

Hned vedle je automat Deniz banky,
informace získáš u ochranky.
Reproduktor chrlí světové hity,
jsi na Rivieře v Alanya City.

Z balkonu hotelu se dívám na moře
a modrou oblohu.
Přišlo to najednou : „Pane Bože“,
je mi smutno po domovu.

František Martin Gistingер

Tuny horských nápadů

Co funguje bez legrace
je chuť i veliká radost z práce

Jsou chvíle i dílo hrdé
v něm každý styl
má svou vysloužilou životnost
ten nejstálejší je unavenější
ten se nesklání k opotřebování

I smělému umění
ta pracovitost přísluší
neoteplovat a také
čistotu chránit v ovzduší

S poslušností a lidskou pílí
ještě dnes žijí s technikou
hudbou vynalézavostí i poezií
abych na té rychlodráze
nebyl sám vše k tomu mám
a při nejlepším pro nejlepší žití
bez oddechu zkoumám pamatuji
vyvíjím o to nadějněji
pro lidstvo vynalézám

I když naše šťastné budoucno
dopředu táhne šnek
o vizích krásy vždy umí
přemýšlet.....

Nacházím mistrovství
v opravnách našeho tvůrčího dění
pospolu s chutí sloužit krásám
z dílčího zušlechťování rozvoje
s pílí i s přírodními ději všemi
zmáhanými i vykovanými z umu
pro lidstvo i lásku k Z E M I

Člověk se nejlépe cítí
v kroji
též i já v něm přijímám
nápad poznání
kolik život náš
s tou krásou stojí

Dává i paroží v sázku
jelen
když zavětrí lásku

Co nevyčistí
jemný filtr
to příroda stále umí
ten její kumštýř
vítr

Nela Chamrádová

Probuzení

Nejkrásnější rána přicházejí samy
chvilíčku před probuzením
ve vteřině po bláznivém snění
Ztrácejí se v krátkém okamžiku
nebo v nitru?
Ráno odcházím z bytu
dveře zamykám
bez rozloučení..
bez odpovědi..
večer dveře odemykám a
se stejnou melodií
usínám.

Rozloučení

Na dramaticky vyřčených slovech
usedá prach.

Děti odešly,
prchly jako dravý pták.
V srdci nastal zmatek.
Vzpomínky na vlídné tváře
pomalu se vytrácejí
Odkud jejich kroky
v dáli znějí?
VRÁTÍ SE

Kresba: Nela Chamrádová

Paulína Kollárová

Až kam

Čas polapený v marnotratnosti čekání,
dobíhám vlak do stanice Zítřa.
V zoufalství trhám ručičky hodinám,
z okvětních lístků zpovídám kopretinu.
Noc je kořeněna láskou
v pískotu komárů sajících zmar
neřestných myšlenek.
V tvých studánkách jen voda chladivá
a na hladině plave noční motýl.
Se sítkou,
pojď mi naproti.

Úklid

Při generálním úklidu mysli
hmatám jen beztvaré obrysy vzpomínek,
mozaiku skládám z rozsypaných sklíček
kreslících bizarní podobu deziluze lásky.

Nerovnice s konstantní neznámou.
Hledám odpověď na fialovém plátnu nostalgie.
V kapsách pár opuštěných střípků...

Zelená ratolest

Oslíčku, otřes se.
A já se třesu
bez peněz a o to víc,
všechna ta trápení a hloupostí padají na zem.
Ještě dupnu, pořádně, jak nejlépe dovedu,
pošlapu špínu, co kalí hezký den.
Vesele s lehkou hlavou tančím všední sen,
možná jsem osel a hlupák jen,
na nekončící cestě za svou zelenou ratolestí

Emílie Kozubíková

Vědomí mantinelů

Svatý Petr i pod hnědáčky kmenů smí
žhnoucím svatojánkům
křišťály rosných perel rozsypat
a uhasit jim dům či háv
stříbrem paprsků trav.
Než odérem sfér krásné paní zimě
ustele pod střevíčky
z větrných her křupavé zlaté listy,
listopad.
A kouzelníkem jarem
přičarují pak zkazky sedmikrásky
zčechrané vlásky
polštářky tvé dlaně.
Než spálí léto včelkám dýchánek,
motýlům zchladí hlavy soupeřivost dračí,
mlha stoupne do podoblačí,
poslední houbař splete vychozenou z cest.
Stříbro paprsků trav
zajme stesk mrákot podzimních,
mlhami tušených
záblesků v mženi, déšť.
Posléze jíní démantů
vydechne do snů novým, slibným rokem
mrazivý součet letokruhů.
Viď, hnědáčku,
ó, zeměkoule šum!
Lištičko svědomí!
To se smí
dotírat: „suma sumárum“ bezostyšnou lstí
milých nám zde let?
Je to tak krásné smět
zadat si předsevzetí.
Než obraz jsoucna zvětší
s paletou paměti
a jenom Pán Bůh jej
nenazve abstrakcí.

Miroslav Liberda

Červánky

Na pomezí
střechy hor
já čekával
na svítání
abych mu byl
co nejbliže
toliko co mohu.
Sám v sevření stromů
a šedočerných skal
vnímal jsem bod zlomu
kdy den noci
vale dal.

S červánky bych
každíčký den
toulal se po horách rád
vítal bych je mával
a děkoval
že jsem tady
nedám na sobě znát
že už skoro nemohu
že už nejsem mlád.

Klauz

Na klauze
se dřevo kupí
voda se stále
do něho nabírá
klády kládu
tlakem drtí
už asi chtějí
do světa.
Na Klauze
lana přetínají
a další várku
dolů na Úspolku
chlapům posílají.
Korytem říčky
svahem se valí
a dole je vážou voraři
co rukou k ruce
lanem a pílí
svážou je k sobě na sílu
aby je dobře dopravili
do Frýdku na pilu.
Těžká to byla robota
pak v chalupě do rána
kvít se leje do břucha
veselo je jak je zrobene
zpívá celá chalupa

Dagmar Molinová

Ať si nebe pláče, chce-li...

Děšť místo sněžení
Ideální není
Obloze plakat se zachtělo
Ať tedy pláče
Slzy s deštěm splývají
A prší ještě
A víc a více
Zhasíná i plamen svíce
Trakaře chystá nebe
Samotná ruka zebe
Nepomůže rukavička nic
Děšť bubnuje čím dál víc
Ať si nebe pláče, chce-li...

Láska zahřeje
Svítí naděje
Najde se dlaň s dlaní
Nejde jen o zdání
ze sna láskou probuzena
šťastná, jak umí jen žena
růžový deštník nad hlavou
a zvláštní chůzí houpavou
protančí náměstím
ruku v ruce s ním
kams do tepla
a jiskří...

Ať si nebe pláče, chce-li...

Hledání...

Žít
Kousek po kousku
Jak cukru v ubrousku
vážit si času...
Každíčkou chvíli zvlášť
Okořenit
Dneška si nejvíc cenit
Pomíjet zášť
Pro samotnou krásu
Užívat všeho
Vždyť dočasu...
Snít
Kousek po kousku
Jak soli v ubrousku
Hledáš-li ve snu spásu...

Navzdory všem i času...

*Smalt: Madona s dítětem,
Dagmar Molinová*

Ivana Návrátová

Pavouček pro štěstí

hudba: Michal Smolan

Co tiše a lehounce prostor protíná, je
má pavučina a mír v srdci mém.
Ať halíš se v tajemno,
nahý jsi přede mnou,
duši tvé rozumím v dobrém či zlém.

Jak fotograf snímám svět
snů, nahlížím do neznáma,
a krokem svým hedvábným
tančím na vlákenkách sama
jsem dáma,
já stačím
si sama.

V mém světě je čisto a není tam místo
pro nenávist, závist a faleš a klam.
Jsem v stesku i v bolesti
pavouček pro štěstí,
pohladíš-li mne, tak poznáš to sám.

Když duše tě zebe,
tak povznesu tebe
až do svého nebe
a neshodím zpět.

Mé vlákno je pevné
a utkané v záchytné síť,
i když se zdá levné, tak
před pádem tvým ochrání tě,
jak dítě,
a věř –
nezradí tě.

Co tiše a lehounce prostor protíná,
je má pavučina, já mír v duši mám.
Jsem v stesku i v bolesti
pavouček pro štěstí,
zašlápneš-li mne, tak zahyneš sám.

Melanie Nováková

Prázdná

Jsem prázdná -
dopitá láhev

Rovnám si myšlenky
Lépe jdou srovnat věci ve skříní

Nemyslet...
Za barem někdo jiný
chystá kávu

Já vidím Tebe

Láska - rakovina

Láska je jako rakovina
Nic netušíc
Jste šťastni

Útočí nekontrolovaně
Metastáze...
Na srdci, plících, mozku

Je pozdě...

Z toho se nevylížete
Pokud budete mít štěstí
i tak může kdykoli zaútočit

Nikdy už nemůžete říct nikdy
Je zákeřná

P.S. (Někteří mají k tomuto onemocnění větší genetické předpoklady.)

Aprílová duše

Mám aprílovou duši
Ta duše dobře tuší
co dál se bude dít

Mám aprílový život
Mám aprílový svět...

Musím na všechno sáhnout
byť vím
spálím se hned

A taky musím všechno
všecičko ochutnat

Mám život plný prožitků
a život plný ztrát

Mám aprílovou duši
Slunce, liják i mráz

Kladu si prostou otázku
Žijete lidé snáz?

Vítězslav Oram

Pod Krivánom

Skřivan - Skřiván
Pod Krivánom skřivan
Poletíme na Kriván!
Mraky letí - pěkný obraz
Jen pár vteřin - zbyl jen odraz
Obraz v naší mysli - co ta si o tom myslí?
Mysli z Lídlu - obraz k jídlu
Nečekané - Evropa NE!
Pojďme už jíst - ať jsem si jist -
že ŽIVOT má svůj cíl.....

Mocnosti

Mocnosti Nebe i Země
Mocnosti Vod i Ohně
Stůjte při mně - ve dne v noci
V dechu, v mysli, v činění
V celém lidském snažení...

Mocnosti, mocnosti
Máte nás na starosti
Naše lidské životy
Jak sestoupily do hmoty...

Kéž mám.....

Kéž mám všeho dostatek
A dostanu se nad zmatek
Kéž nemám nikdy hlad
Kéž mohu stále stát...

Kéž mám pevné zdraví
A dožiju se stovky
Kéž mě život baví
A sex bez pohovky
Kéž peněz mám dost
A dovolených dosti
Vnoučata pro radost
A olížu i kosti.....

Ach BOŽE - oheň, voda, zem a vzduch
dech se krátí - kde můj duch?
K čemu to vše? Proč a nač?
Kdo pomůže mi – teď - Smrt přichází...

Věra Petrová

Naděje

Obrysy naděje
blednou v čase
až rozplynou se zcela
Neznám však život
bez nadějí

Naděje je stéblo slámy
plynoucí po vodě
Chceme ho zachytit
než uplave nám
do peřejí

Naděje je rozehraná
šachová partie
Dostaneš mat
však dále v tobě žije

Naděje má hluboké dno
však umírá až poslední
Stačí jen paprsek
slova povzbuzení
a v noci duše se zas rozední

Fakta

Kdo nedokáže plakat
celým svým srdcem
Ze srdce se ani neusmívá

Kdo žije bez naděje
žije v bídě
Radujme se z toho
co nám zbývá

Epitaf

Do kamene života
vytesám svůj epitaf
Den po dni
Písmeno po písmenu

Život je krásný
ale přetěžký
Nad hezkým usměji se
na špatné zapomenu

Štěstí jak létavice
letmo tě pohladí
a zmizí
Už ho není více

Život je plný nálezů
a ztrát
Naděje se zklamáním
si předávají směny

Když náhlá bouřka přejde
rozhostí se klid
Život zas

Tatána Prokešová

Podvod

Život je podvod, nic víc,
falešným úsměvem
ozdobil svou líc.
Pod vlídnou maskou
skrývá pravou tvář,
za babku koupí
na hlavu svatozář.
Klameme sami sebe,
lidská dlaň už nehřeje,
a láska, ta v srdci zebe.
Svět marně čeká,
že vše se v dobré obrátí,
rčení "pravda zvítězí"
už dávno neplatí !

Ve vlaku

Ze stanice OSUD
vyjíždí vlak,
někdo cestuje
s plnými kufry
a já, jen tak.
Za okny ubíhá
krajina života, je to ráj,
nebo prázdnota ?
Průvodčí, neúprosný čas,
spočítá nám vrásky,
připomene sílu lásky.
Držím Ti místo
v kupé vedle sebe,
s Tebou chci vidět
slunce, modré nebe,
než přijde konečná...

Síla lásky

Fenomén
v prostoru a v čase ?
To je přece láska
ve své prosté kráse !
S lehkostí nás vynese
vzhůru ke hvězdám,
s noblesou přemění
starce v malé děti.
Díky ní dokážeme
vysoko s orly létat,
vysněnou krajinu hledat.
S ní zvládneme nemožné,
veliké zázraky ona udělá,
Ďáblovi vtiskne
podobu anděla.

Eliška Resková

Eliška Resková

Novodobá apokalypsa

Moře se vzedmulo
těhotenstvím nenarozených
zmařených snů
posledních
zmařených nadějí –
i těch už zrozených

Černá mračna
hnaná vichrem
jak plachta se rozprostřela
na obrovském katafalku
hladiny moře –
kdo jenom pochopí
to bezbřehé
nekonečné hoře ...

Mrtvé děti
které se měly smát
s motýly si hrát
a ne tak úděsně
zbytečně umírat

Na brány svědomí vrahů
buší poslední živí
ti kteří pošlapanou
a zkrvavenou lidskost
navěky
v sobě ponosou ...

Stín

Stín stromů
ve větru se potácí
jak náměsíčný mnich
slyším ve větvích
jak choré listí opadává
tady jsme spolu
chodívali –
a dnes tu stojím
sama
se svými sny
kdy budívám se
do nového rána

Ten stín jde se mnou
a já věřím
byť jen v zlomky vteřin
že láska je stálá

Kresba: Eliška Resková

Simona Slavíková (Žofie Zejdová)

Tulák u zvoničky

Ve zvoničce
pod strání
zvon
hlasitě vyzvání.

Všichni aby věděli,
že dnes krásně slunce svítí
máky, chrpy
polní kvítí.

Tulák krokem pomalým
přicházejíc v tato místa,
usadit se
v kvítí chystá.

Zavře oči,
vzpomíná,
náhle
zcela jiná krajina.

Květované šaty
tančí mezi máky,
plavovlasá dívka
a on, mladý tehdy, taky.

Pak průvod smuteční.
Trubka tklivou pěje píseň
v srdci znovu
strašná tíseň.

Tulákovi po tváři
velká slza zvolna stéká,
vzpomínky
ať vezme řeka.

Ve zvoničce
pod strání
zvon hlasitě
vyzvání.

Vítr v korunách

V korunách stromů
šumí vítr,
zní ptačí koncerty,
hejno veverek si hraje na
honěnou.

Krajina domova
zemí je zaslíbenou.
Kamkoli kroky mé daleko
vedou
svůj věčný sen chci jen zde
spát, jednou.

Pod ten strom nejvyšší
můj popel dejte.
Na cestě poslední
zvesela zazpívejte.

V korunách stromů
Vítr se prohání
Ptáci zas usedli k notám.
Svět? Točí se dál!

Člověče řekni,
stál ten život za to?
Stál?

Nad'a Šebestová

Rytmus

Rytmus

Rytmus

Pod vládou rytmu
pulsuje tep věků
temnotou zahalených dob
Neúnavně tak vládne světu
v podobě pouští
i záplav bouřlivých dob
Bez ohledu
na rozlety a pády
nám před očima
i za našimi zády
vše svírá v objetí
tu chladu zimy
tu oslepuje sluneční zář
vtisknut do Andromediny mlhoviny
kopýtek laně
vyryt do skalní rozsedliny
ukrývá záhadnou tvář

V jeho náručí
člověk žije
a jeho pouti pevný řád
k deliriu láskou se zpíje
nenávisť propuká
bez trestu kůži svléká had
Bloudíme závislí
na rytmu srdečního svalu
zvonivém rytmu
tisíce karátů
Miluje tajemství
tepe a přelévá
odkaz žhavého rytmu
zemského magmatu

Láska

Lásko
I když mne
možná opustí lásky tvá
podoba
už nikdy
ji nepřestanu hledat
Budu ji hledat
v divokých horách
i v civilizovaném velkoměstě
Budu ji hledat
v nejzapadlejší vísce
i na nejrušnějším bulváru
Vím, že tu je láska
v prostoru a čase
ukrytá
A ani ta nejdelší
a nejstrastiplnější
pouť
ji nedonutí
aby ztratila
svou velikost a sílu

Ludmila Tělecká

Vesna

Vesna se snesla do údolí,
zpívají ptáci až srdce bolí.
Rozkvetla rokle u potoka
zlatými dukáty pampelišek,
skřivan se snášel z výšek.

Voňavé povětří mě naladilo
a zlaté slunce pohladilo,
tolik se mi chtělo smát.
Kdo by mě mohl rozplakat?

To jarní touhy přijdou zas,
je to jen nejkrásnější pocit v nás,
okolo plno sedmikrásek.

Vzpomeneš na čas dávných lásek?

Jaro si v duši přivolám,
okem na květech spočívám,
pod rozkvetlou jabloň zamírím
a na svět s láskou pohlížím.

Jarní romance

Jarem se rozvoněl
jabloňový sad.
Zpěv ptačí rozezněl
snad tisíce harf.

To nepřeborné švitoření
shánění a hašteření,
jako v chrámu zněl
bzukot čmeláků a včel.

Ptáci hnízda opravili,
mladé vyseděli - vykrmili.
Učili je létání,
s vypětím sil do vyčerpání.

Teď už hnízda osiřela,
nad námi však letka celá
zkouší celou sestavu,
nikdo není pozadu.

Co to mladí provádějí,
přede mnou se předvádějí.
Vývrtky a dovádění
to je jaro v plném znění.

Tlučková Olga

Budoucnost

Čekají nás krásné časy
přestanou nám padat vlasy
bude to už každou chvíli
pokrok dál kupředu pílí
ať sever, jih, východ, západ
všude se snaží mít nápad
objevy dělají pilně
vědci většinou mylně.
Konečně se to podařilo!
Něco extra objevilo!
Informuje rozhlas, leták
vznikl elektrický smeták
je to tyčka na ní čudlík
který zvládne i náš pudlík.
Zapnout, dotknout zprava, zleva
v mžiku místnost uklizena!
Staří, mladí, muži, ženy
tím výtvořem jsou nadšeni
bez práce byt jak klikku mít
to zázrak nemůže být!
Hloupý Honza z pece slezl
a v mžiku vynalezl
co lid potřebuje vždycky
hajzl papír elektrický.
Nechce za to princeznu, trůn
zrak obrací jen k nebesům
pomoz nám Pánbíčku
a tvoř s námi
ať nejsme ze všeho
pokakaní!

Česká povaha

Když skončila válka
ta druhá světová
vybrali se Pán Bůh s Petrem
na Zemi zpět znova
aby se lidí optali
co by si tak přáli?

Prvního potkali Němca
tak si hned uplivli
že se pyceš Pane Bože
chcem zpatky Sudety.
Nic ti nędum
zahřměl Pan Bůh
fašisto prokletý.

Potom se ptali Poláka
ten chtěl změnit hranicu
jestli to něpujdě dale,
tak aspoň po Ostravicu.
Nakonec se eště opytali
suseda Maďara
ten chtěl zpátky Žitný ostrov
a za nim pohraniční čára.

Pán Bůh chtěl zpět do něba
taková neplecha
Petr ale začal škemrat
vyslechni též Čecha.
Ten řek plačky
měl jsem kozu, pěknůčků
žádného krypla
naraz se mi rozněmohla
a do tydňa scypla.
Tak ty bys chtěl novu kozu
řekl Pan Bůh vlídně
nato Čech - něchcu
sused má též taků
tak ať mu tež do tydňa scypne!!!

Václav Valášek

I to se stává

Je červencová sobota dopoledne. Do Ostravice přijíždí vláček, tažený dýchavičnou parní lokomotivou. Ve stanici se ze čtyř vagónků, nacpaných k prasknutí, vyhrnula, mimo několika domorodců, spousta čundráků ověšených kytarami, různými bágly, někteří v kloboucích a šátcích kolem krku, jiní jen tak se srolovanou celtou na opasku a nožem v pochvě.

Varovný hvízd píšťalky výpravčího a následně i píšťaly lokomotivy nabádá k ostražitosti, vláček se vydává na další cestu. Pojede osadou Mazák, dále malebným údolím směrem do Starých Hamrů a Bílé. Před nádražím je rázem plno lidí. Někteří jdou ještě něco nakoupit, jiní se před cestou do hor ubírají na pivo do blízkého hotelu. Ještě, že je tu omezená rychlost na třicet kilometrů v hodině. Provoz sice není nijak silný, ale i tak musí řidiči dávat bedlivý pozor na hloučky procházející sem a tam. Není divu, vždyť tento kraj patří k jednomu z nejvyhlášenějších míst Beskyd.

Vláček odjel, zato od Frýdlantu přijel automobil se dvěma esenbáky. Bravurně zajeli na parkoviště před hotelem, chvilku si ještě něco povídali, pak vystoupili. Nasadili obřadně čepice, poupravili opasky s pistolemi a prohlédli okolí. Zatím, co se čundráci raději vytráceli, z hotelu vyšel domorodec, viditelně pod vlivem alkoholu. Dvoumetrové chlapisko, s váhou stoprocentně okolo stočtyřiceti kil. Aniž věnoval pozornost okolí, došel, za bedlivého pohledu obou strážců pořádku, k Pionýrku, jak se tehdy říkalo malému motocyklu Jawa padesát. Už jenom pohled a srovnání onoho goléma s tím kozím dechem, tak byl tento dopravní prostředek také nazýván, byl groteskní. Ležerně překročil sedlo, které mu sahalo kousek nad kolena, notně se sehl, aby dosáhl na říditka a jednou rukou motocykl shodil ze stojanu. Policajti, stojící o několik metrů dál, na sebe pohlédli, něco prohodili, na jejich obličejích se zračil údiv. Pionýrek pod obrovským tělem sténavě zaskřípal a dosedl na doraz. Řidič, s koleny až u řídítek a tichou písni na rtech, zvedl levou nohu na startovací páku. To už však u něj stáli oba strážci zákona.

„Dobrý den pane,“ zsalutovali, „kam se chystáte?“

„No kam,“ pohlédl obr udiveně do jejich očí, „domů. Manželka mne čeká s obědem!“

„Jenže vy jste pil!“

„No a?“

„Tak to nemůžete řídit motorové vozidlo!“

„Co? Já že nemůžu řídit? Soudruzi, já mohu klidně řídit Pražskou filharmónii a né tak takový malý motocykl!“ oponoval podrážděně.

No, zaboža se nemohli domluvit.

Po chvíli přerušil jejich dohadování hlas z vysílačky. Ten, který ji měl zavěšenou na rameni, chvíli s někým hovořil, pak zakroutil hlavou a se slovy: „Půjdete domů pěšky, jinak vás budeme pokutovat!“ odtáhl svého kamaráda za loket pryč. Zastavili se až na druhé straně silnice, s obličejí otočenými směrem, kde před chvílí odjel vlak. Zatím, co motocyklista tlačil poslušně pionýrka k domovu, od Mazáku se blížil někdo na Favoritce, oblíbeném závodním kole. Sehnutý nad říditky se hnál, jako by jej pronásledovalo stádo čertů. I on měl zřejmě dobrou náladu, neboť se usmíval na lidi, z nichž jej někteří povzbuzovali k rychlejšímu tempu. Jenže chyba lávky. Ruka jednoho z policajtů zvedla do cesty plácačku. Brzdy bicyklu kvílely, až se hlavy lidí otáčely v předtuše nějakého karambolu.

„Dobrý den pane,“ opět slušně zsalutoval ten se zastavovacím terčem, „víte jakého jste se dopustil přestupku?“

„To nevím?!“ zíral cyklista přípitoměle na ruku zákona.

„Překročil jste povolenou rychlost. Tady je třicítka a vy jste jel pětáctýřicet. Dostanu padesát korun!“

Cyklista po zaplacení stál ještě dobrých pět minut, kroutil nevěřičně hlavou a policajti? Odjeli. Buď na oběd, nebo na jiné pracoviště.

Bohumír Vidura

Varhaník

Varhaník hrál do noci
v zajetí Bachovy fugy
zapomněl spát
snil a snil dlouze
odevzdán touze
že bude skládat
věčné písně
co nepřehluší sirény
jež dočkají se ozvěny
a přestoupí zdi chrámu
v těch tónech
zakletá je sudba
pít víno z kalicha
a přijímat hostii
ta podmanivá hudba
křísí i opíjí-
co věčné je - co rychle mizí
varhaník hrál tak písně ryzí.

Po vichru

V devět ráno ustával vichr
peří z křídel ještě létalo vzduchem
slunce začalo upíjet z kaluží
kameny trčely jak bolavé zuby
nad tím vším visely otazníky
co bude ve dvanáct v poledne
zhořkne pivo ještě víc
kočky zápasí s myší.

V patnáct hodin odpoledne
vržou brány vrat
komu se nechtělo je zavírat
před večerem opuštěný park
při zemi mlžný opar
a smečka osamělých psů
kam má namířeno -
dvaadvacet hodin odzvonilo.

Vyznání

V hadrech spal
a vůbec kde se dalo
pod oblohou
roztříštěnou na cáry
na drátěných plotech
kapky rosy a holé stromy
jako hluché píšťaly.

Stékaly slzy
ve slaném nálevu
na kyselou zem
zničí plevel
a vyrostě tráva
svěží a zelená
proto dával k sobě písmena
do vět pro vlastní vyznání.

Dajana Zápalková

Propast snů

Kočí dráp
vztyčen nad propastí snů
co táhne
do pekelných hlubin
Nesmyslné otázky
bytí nebytí
vedraly se
do snů růžových
černým závojem
obestřeno myšlení
Avšak žlutá zář
kočího oka
blýskavá jako jantar
rozsvítila opět slunce
roztančila kvetoucí zahradu
Dobré ráno
káva v šálku
Je správně nakročeno

Obraz města

Město žije
všudypřítomná reklama
výlohy plné tretek
nesmyslných cingrlátek
a lákadel
Dlažební kostky
pulzují lidskými kroky
vulgarizmy studentů
s cigárem v ruce
rozráží
tíhu všednosti
co ujíždí do pryč
po železničních pražcích
klopýtají
Jen hodiny času
vyťukávají
stále stejný rytmus
Město ztichlo
Je večer

Muž z plakátu

Vysmívá se mi
z plakátu
ten muž s pistolí
s výrazem kovboje
co hlavu zamotá
Žaluje nesmysly
pluje bářkou
v rozbouřeném moři
tahá mne k sobě
ten muž z plakátu
co voní po akátu
sladce
medově

Literární sdružení Mělnický Pegas prezentovala:

Libuše Matysíková

Plamen

Když rozžehneme plamínek
nejvzácnějších myšlenek

Když rozžehneme zájem těch
co žijí zbytkům vzpomínek

Když rozžehneme oči všech
můžeme začít vyprávět

Pramen

Pramínek lásky
pramínek vztahů
pramínek sázky
pramínek svárů

Pramínky zurčí
ve větší se stékají
prameny silou
i pravdou jásají

Nesou s sebou touhu
nesou s sebou sílu
nesou s sebou víru
nesou s sebou poznání

Vynález přírody

Prázdná slova
nevidí – neslyší
dýchají v zátíší
v tichosti bez dechu
v čistém průletu
najednou křeč
zastavit řeč
- polibkem

Nanečisto

Snad dotkla jsem se
tvého srdce
vždyť vím
co mám
kdo jsi
kam kráčíš
víš jen ty sám
snad vnímáš
vděk mého JÁ
jdeme spolu
nanečisto
nasloucháme si
máme společný cíl
směr
už nic nečekáš
však stane se
ty směj se
že se stalo
zaskočí tě náhoda
vše se děje samo

Přednášky

Richard Sobotka, spisovatel, básník, aforista, publicista

Člen Obce spisovatelů - Praha, Ostrava, člen komise E. E. Kische, člen Syndikátu nov Člen Obce spisovatelů - Praha, Ostrava, člen komise E. E. Kische, člen Syndikátu novinářů v ČR, člen redakčních rad, člen porot literárních soutěží, atd. Záznamy o něm najdeme v různých druzích slovníků, na stránkách a jinde. Získal za tvorbu různá ocenění. Patří k těm, kdo jsou jako autoři usilovní, jako spolupracovníci spolehliví a jako kolegové vstřícní. R. S. píše básně, povídky, články, fejetony, literaturu faktu, aforismy, dokumenty, věnuje se překladům z polštiny, etc. Spolupracuje s MÉDII. Tj.: tiskem, rozhlasem, televizí. Účastní se besed. Trvale žije V Rožnově pod Radhoštěm. inářů v ČR, člen redakčních rad, člen porot literárních soutěží, atd. Záznamy o něm najdeme v různých druzích slovníků, na jinde. Získal za tvorbu různá ocenění. Patří k těm, kdo jsou jako autoři usilovní, jako spolupracovníci spolehliví a jako kolegové vstřícní. R. S. píše básně, povídky, články, fejetony, literaturu faktu, aforismy, dokumenty, věnuje se překladům z polštiny, etc. Spolupracuje s MÉDII. Tj.: tiskem, rozhlasem, televizí. Účastní se besed. Trvale žije V Rožnově pod Radhoštěm.

Klenoty regionální tvorby

Lidé, zejména literáti, ale také výtvarní umělci, jsou vždy spjati s určitým místem na této zemi, ať je to vesnice, město, region. Už Jan Werich říkal: Každý jsme odněkud. A touto pupeční šňůrou – být odněkud – ať chceme nebo nechceme, jsme osudově spojeni s místem narození a domovem po celý život.

V tvorbě, ať literární nebo výtvarné, podvědomě vycházíme z darů rodného domu, které jsme prostřednictvím matky dostali věnem už dávno před narozením. Jejím citem jsme se učili poznávat svět kolem sebe a získávali zkušenosti, které pak vedly naše kroky po celý další život.

Pokud má někdo v úmyslu znevážit něčí tvorbu, označí autora jako regionalistu. Chce tím dát najevo, že jeho tvůrčí obzor je ohraničen nejbližším horizontem.

Jsou případy, kdy autor po první vydané knížce prchá do metropole, kde doufá v akceleraci úspěchu. Mnozí se po čase v pokoře vracejí zpět, aby vytěžili ony zlatinky umění na rýžovišti, které důvěrně znají.

Pravdu má regionalista, který odolal lákavým nabídkám velkého světa a zůstal po celý život věrný rodné liše, v letošním lednu zesnulý spisovatel Oldřich Šuleř, když uvádí, že každý tvůrce by měl Svět vidět oknem domova. Právě takto dokázal své příběhy, zdánlivě obyčejné, povýšit do kategorie velké a uznávané tvorby.

V takovém případě pak lze s určitou nadsázkou uvést, že velký svět v pokoře přichází do bohem i světem zapomenuté končiny právě za těmito tvůrci.

Nahlédněme do osudů několika zapomínaných i zapomenutých regionálních autorů. Někteří v své tvorbě také nezřídka usilují o zachování nářečí se kterým vyrůstali. Alespoň v krátkosti si povšimněme jejich literární tvorby.

Na kopci Soláň, kde mají své domů především malíři, a je označován jako „odraziště Bohů,“ měl svůj ateliér malíř, grafik a spisovatel **Jan Kobzán** (1901-1959). Pocházel z Liptálu a zemřel právě na Soláni. Valašsko jím prorostlo skrz naskrz. Projevilo se to v jeho literární i výtvarné tvorbě. Napsal v ryzím valašském nářečí, nakreslil a doplnil dřevoryty, neobyčejnou knížku O zbojníkoch a o pokladech, která v lidové tvorbě

Valašska nebyla překonána. Jeho literární dílo je plné horomitů, zbojníků a skrytých pokladů. Jan Kobzán o nich vypráví způsobem, tak jak je v dětství slyšel vyprávět staříčka Škrabánka.

V příbězích Jana Kobzáně zajímaly chudobné lidi na Valašsku, kromě těžké práce, nesnadné obživy a zbojnickiny také poklady.

Sa praví, že gdyž sa tak negde takový poklad přesúša, tož lesti na to člověk něco pohodí, že mu tam z toho díl ostane.

Istě prěj.

Gdyž třeba hodí klobúk, lebo baranicu, tož že ostane plná zlata lebo stříbra. Podla toho, od čeho je tam zakopané.

Tak šla kolem takového místa v pravé poledne jedna robka ... vidí hořeť ten ohének, přesúšať sa tý peníze. Ale neměla při sobě nigde nic, coby na to hodila. Enem v kapi trochu odrobinek z chleba měla, co jí zbylo ... Alespoň chlebové drobky tam vysypala, ale protože se bála, hned utekla. Když šla nazpátek vidí na tom samém místě, co prve hořel ohýnek, hrst zlatých dukátů. ... Já nevím kol, ale cosi hodně toho bylo. Kolěj bylo těch odrobinek, tolěj bylo aj těch dukátů.

Valaši nebyli hamižní po bohatství, ale je pravda, nalezený poklad, nebo i jeho malá část by jim přece nějak ulehčila v těžkém životě.

V Tylovicích, které jsou dnes místní částí Rožnova pod Radhoštěm, se narodil básník a literární teoretik **Ladislav Nezdařil** (1922-1999). Mistrně uchoval dědictví lidové slovesnosti v básnické sbírce Horní chlapi, napsané ve valašském nářečí. To pravé ryzí Valašsko po létech odloučení v Praze v něm vykvasilo právě v tuto nádhernou sbírku – libozvučnou, mající hluboký ponor do duše kraje.

Z jeho básnické tvorby dýchá sentiment a nostalgie po starém Valašsku, po tom, co důvěrně znal z dětství, po tom, co už dávno minulo.

Právě tak je tomu v básni Búrajú našu starú pec.

Ta stará pec básníkovi bytostně připomíná domov se všemi atributy:

... bylo mě dobře u ní / sušili sme tam jalovec / a měla plno vůní.

Pouhými několika slovy je ve verších obsažen celý někdejší svět, celý život.

Ale...

... čas toho tolik vzal / na světě nigde, nigde přec / sem se tak neohřál.

Je v těch verších vyjádřen především velký stesk po ztraceném domově.

Už není okno, kde ...

...červený muškát na něm schnúl / voněl tam rozmarýn ...

Nostalgie vyvěrá také z básně Ty dvěře stárly na závoře.

Skřípal v těch dveřích zámek, hořel za nimi oheň z voňavých sosnových polen. Pec hřála. Na stole bochník chleba. ...

...Věcť mě ničeho nebylo třeba, / ničeho třeba věc.

Po létech se člověk zase vrací domů, kam ho to po celý život táhne, hlavu stáším ukrytou v ramenou...

...Náš klúč mám pořáď po kapsách. / Ale těch dvěří není tu...

Vyvrcholením lásky a zároveň tesknosti po rodném kraji je báseň Eště sa ohlédni. Je v ní obsaženo celé někdejší Valašsko...

...z muškátů včely do slunka vylétají ... za mezů hovní rezavý mlsný sysel ... z kovářny u cesty formanská lampa svítí ... na zahrádce roste rezekvítek tenký.

To je básníkův rodný kraj.

Jen ještě zbývá jedno ...

... ještě třeba zaléť důšku mateří ...

A pak se už jen zaposlouchat do podvečerního stmívání ...

... šíří sa, na dvorku Mojžíšek kosu klepá ...

Země v těch verších zvučí a voní a jasí. A když se navečer zešeří, a země odevzdaně uléhá do stínů, pak ...

...Eště sa jedenkrát ohlédni po tem kraju ...

Byl to tvůj domov. A dodávám: I můj. ...

...eště sa jedenkrát ohlédni po téj stráni, / gde spí tvůj dětský sen, to sivé usmívání.

Básník Ladislav Nezdařil dokázal ve své poezii vytěžít to nejlepší, co v sobě valašské nářečí skrývá.

Svéráz Lašska opěvoval bard Lašska, básník **Óndra Łysohorský** (1905-1989) v epigramu z 15. 3. 1937:

...Maluji obraz Lašska. Století je jeho rám. / Zpívám osud své země a zpívám ho osudně sám.

PhDr. Óndra Łysohorský (vl. jm. Ervín Goj) sestavil umělou lašskou řeč s použitím hornoostravického nářečí, polštiny a prvků opavského nářečí, a psal v ní poezii. Mimo jiné v roce 1958 vydal básnickou sbírku Aj lašské říky plynu do mořa. Nesnadný úděl, který si zvolil, ho přiměl psát pod šiframi a pseudonymem.

Nad údělem lašského básníka si povzdechl 25. 4. 1937 v epigramu:

Ze kterých pekel přišlas ke mně darem? / Lašským básníkem být je horší než chacharem.

Uznání se mu dostalo až v 70. letech 20. stol., kdy výbory z jeho tvorby začaly vycházet v Německu, Francii, Anglii, Švýcarsku, Řecku a Norsku.

O dalším údělu Lašska neměl Óndra Łysohorský velké iluze, jak to ostatně vyjádřil ve verši: ...

...Když už můj lašský lid zahynout musí, / svou písni stavím mu náhrobní kámen.

Myšlenka Lašska přece nezahynula. Etnografický a kulturní region Lašsko oživuje svou prací i vydáváním publikací o Lašsku **Zdeněk Vilém Krulíkovský** (nar. 1945). V roce 1987 přivedla Zdeňu Viluša Krulíkovského láska k Lašsku k napsání Lašské hymny. Uvedme z ní alespoň jednu sloku:

Zrozeni zme pod Beskydem, chceme volni býti,

Fajne idlo, fajne piťi v hojnosti míti.

Každy počin naši slavy budí lašske plemje,

vola na nas: „Nepovoľtě! Je to naša zemje!“

V jednom rozhovoru Zdeněk Vilém Krulíkovský uvádí své poselství:

Tuž tym, keři se narodili v našem kraju a keři maju lašsku krev přeju, aby si uvědomili a uchovali tu svoju identitu a něstyděli se za našu kratku řeč.

Tvorbou v lidové mluvě se zabývala v pořadí čtvrtá dcera starohamerského kronikáře Jana Satiny, básnířka, lidová vypravěčka a výtvarnice, pokřtěná po mamince **Františka Pituchová** (1928 - 2012), nejvýznamnější představitelka hornoostravického nářečí, jehož uchování se věnovala.

Láska Františky Pituchové k rodnému kraji a k mateřskému jazyku prostupuje celým jejím dílem. Svědčí o tom zejména báseň, věnovaná Starohamřanům.

Mojim rodnym

Nářečím mluvila jen služka,
mi jednou někdo pyšný řek...
Já posbírala do fěrtuška
mluvu rozprávných stařenek,
jak poklad vzácných korálů,
s pocitem vroucích za ně díků,
tu řeč mých rodných horalů
vetkávám pro ně do veršů.

(Z básnické sbírky Mojim rodnym, vydalo Krajské kulturní středisko v Ostravě ve spolupráci s OKS ve Frýdku-Místku v roce 1988).

Výše uvedené verše jsou napsány spisovnou řečí, ale jinde už zvučí pravou starohamerštinou.

Čitajtě stařenko!
Motě dobre bryle?
V zimě je bryzo řma
A su dluhe chvíle.

V jiných verších staříček, který od děcka rubal v Šancích kámen, sedí u pecku a spokojeně pokuřuje. Závěr básně je pak ryzím vyznáním přichylnosti k rodnému zákoutí.

Z Hamrovic pochodim,
aj tam roz odpočinu,
bo něni na světě
kutečka šumnějšího,
tam v zimě jak v letě
Sepetny potok zpivo.
Tam moji rodni su
co mluvjo hamerštinu.
Jo svoje „děkuju“
pišu im ponašimu.

(Z básnické sbírky Mojim rodnym, vydalo Krajské kulturní středisko v Ostravě ve spolupráci s OKS ve Frýdku-Místku v roce 1988).

Z literární dílny Františky Pituchové vyšla také básnická sbírka vtipných veršovaných postřehů ve starohamerském nářečí Hlupoty, doprovodila je svými kolážemi. Sbíрка poezie Postřehy vypráví o starých Starých Hamrech. Sbíрка Pozbirane po našimu je vyprávění, verše a písničky, je to ...
...mluva, která nám nenávratně odchází.

Do souboru prací Františky Pituchové patří také Pěsničky od srca, které zapsal a uspořádal Václav Stuchlý - z nich alespoň jednu na ukázkou.

Idě chlop do hory

Idě chlop do hory pro suche konory,
pro vrši, pro vrši.

Hybaj domu, chlopku, Lysa už ma čapku,
Zaprši, zaprši.

Ponad Butořanku, aj nad Kobylanku
zrazu se zetmělo.
Chlop krkošky trati, lebo mu u gati
zahřmělo, zahřmělo.

V obci Bruzovice, v oblasti Frýdecko-Místecka, se 10. září 1921 narodila v „Hospodě pod kostelem“ lidová básnířka paní **Olga Tlučková**. Její otec Viktor Kocych byl povoláním voják, matka se starala o hospodářství. Rodina byla aktivní v kulturním dění. Po absolvování učitelského ústavu působila Olga Tlučková ve školství, kde využívala svého výtvarného i dramatického talentu. Po roce 1954 působila v Sedlišti v národopisném souboru „Sedlišťané“. Ve Frýdku-Místku pravidelně navštěvovala „Vlastivědný kroužek“. Věnovala se psaní kabaretů. Přízeň četných čtenářů a posluchačů si získala tvorbou básní v lašském nářečí i ve spisovném jazyce. Všimá si nešvarů, ale s dávkou sebeironie neponechává ani sama sebe bez povšimnutí.

V básni Velikonoce zaznamenává ve verších podstatu těchto svátků.

Synci už maju tatary
nachystane z prufo
a děvuchy nědočkavě
prdelkami krufo.

Polivani, vyšlahani,
to je šmigrust pravý,
takovy se odjakživa
tu ve Slezsku slavi.

O své pracovitosti píše v básni Naděja.

Malokjerymu se zdaři
dožit se takeho staři
a měť tak hlavu v pořodku,
složič každý diň par řadkuv,
naklepať na stroju jak datel –
to všecko mi idě zatel.

A jinde v básni O mně.

I choť sem už sama vraska
a bile mam vlasy,
dechu chybi, revma na chlup
předpovi počasi,
nefňukám a nevšímám se
trablu a něduhuv

... a báseň uzavírá...

A jak nebude vyhnuť,
smrt kmotřička přijde,
no co, každý člověk se roz
na špacír s ňú vyjde.

Z Kozlovic pochází paní **Marta Dvořáková** (nar. 1955), tam prožila dětství. Vystudovala Právnickou fakultu UJEP v Brně. Věnuje se také fotografování, historii, studiu jazyků, sborovému zpěvu a zejména literatuře.

Z jejího pera vyšla půvabná knížka Hladová voda (2006), která je vzpomínkou na dětství prožité pod Ondřejníkem.

„... poslední chalupa dědiny, kam pošťák jen s námahou dotlačí kolo. Dál už je les. Je tam také potok plný kluzkých kamenů a kdesi daleko v hoře pramen této Hladové vody, proč právě hladové nikdo neví.“

A dodává:

„Pro mne napít se Hladové vody znamenalo navždy se připoutat k té krajině.“

O své vazbě k domovu pak říká:

„... dodnes se tam vracím s dětskou dychtivostí. Odešli mnozí lidé, kteří mému domovu dávali jeho neopakovatelné kouzlo. S nimi odešlo i ono ryzí kozlovské nářečí. Už za mého dětství jím mluvili pouze ti nejstarší. Pokusila jsem se tu řeč zachytit. S údivem jsem zjistila, že je tak bohatá, že se mi nedostává písmen v abecedě.“

Někdy postačí zaslechnout několik dávno zapomenutých slov a najednou se před naším duševním zrakem rozprostře zdánlivě vyvanutá krajina dětství. Ve vyprávění Marty Dvořákové se znovu ocitáme u studánky na okraji louky, v krajině dětských radovánek, stojíme tam užaslí s dušičkou rosou omytou.

Jaká je to řeč dětství z chalupy od Hladové vody z Kozlovic na konci dědiny?

Naša chalupa stoji na mytince nad potokem. A voda je tu v horach ledova. Že chodiš ež tam? Kruťa hlavu. Tak daleko? Nigdo mi nevěry. Tam nigdo nechodí. Enem ja.

Už mame v bečce naložene zeli, kobzoľe už su vykopane, obili je davno vymlacene. Na poľu už se prohaňa enem věter...

Jak pravi naša babka – všeco na světě raz skončí. A mi se zbořyl svět... Něska se stěhujem...!!!!!! Jak jedem v jednym kuse se otačam. Babka tam stoji a mava... Dyž mysy, že už ju nevidíme, vytahně kapesnik a utira sy oči.

Je to půvabná a dobře napsaná knížka a rád se k ní vracím.

I když lidé v důsledku okolností a pod tlakem odvíjejícího se času přejali používání obecné češtiny, rodnou řeč ani po desetiletích nezapomněli. Dokonce ani jejich potomkům, třebaže už nářečové prvky neovládají, přesto jim zůstává rodná mluva blízká a milá. Neboť nejlíbivěji každému zní mateřština.

Po celý život se k ní rádi vracíme. Stále nás okouzljuje nezaměnitelný půvab mateřského jazyka.

Zásluhou lidových tvůrců zůstává řeč vonící mateřštinou uchována v té či oné podobě pro paměť budoucím generacím.

Není však důležité, jakým nářečím – jakou řečí - hovoříme, ale abychom hovořili především srdcem.

Mgr. Irena Kopecká, básnířka, prozaička

Vážený přítel,

dovolte mi, abych se vám představila. Jmenuji se Irena Kopecká. Bydlím ve Francově Lhotě na Valašsku. Pocházím z Příbora. Vydala jsem 13 básnických sbírek. Snad nejzajímavější z nich byla „Svoju pieseň mlčíte,“ vydaná v roce 2007 za finanční podpory Městského úřadu Vysoké Tatry ve Starém Smokovci. Mé básně jsou v ní přeloženy do slovenštiny. Jde vlastně o vyznání mé lásky Vysokým Tatrám. Knihou byli obdarováni členové Matice Slovenské i pan prezident Ivan Gašparovič. Ilustroval ji pan Zdeněk Babinec, ředitel ZUŠ Zdeňka Buriana v Kopřivnici.

Je zajímavé, že některé z těchto básní vyjdou letos i v publikaci „Česká stopa v Tatrách“ od autora Mikuláše Argaláce, která bude pokřtěna 26. května v Praze.

Napsala jsem i tři divadelní hry.

Z prózy bych vám chtěla představit knihy: Pohádky, Praštěné kantorky a roztomilé děti, Jubilejní rok 2012 na Sv. Hostýně, která vznikla ve spolupráci s TV NOE a rádiem Proglas. Napsala jsem i trilogii Proměny duše, Proměny mysli a Proměny člověka. Úryvky z těchto knih vycházejí již tři roky v časopise Medium. Mé úvodníky a básně můžete číst rovněž v mezinárodním kanadsko-českém časopise Svědomí. V mé tvorbě najdete i knihu literatury faktu – Stoleté svědectví, která autenticky vypovídá o životě vojáka 1. světové války Rudolfa Kalmuse – mého strýce. Jedná se vlastně o korespondenční listy a dopisy zasílané ze zákopů mému otci Adolfu Kalmusovi, od 13. listopadu 1914 do 8. srpna 1915, kdy už přišel jen korespondenční lístek 10. kompkomanda tohoto znění: Sdělujeme vám, že váš bratr Rudolf Kalmus dne 15. července toho roku padl.

Tato kniha byla kladně hodnocena literárním kritikem panem Milanem Blahýnkou a mezi čtenáři měla velký ohlas. Zaslali mi křestní i úmrtní list mého strýce, přehled bitev, kde bojoval, jmenný seznam jeho pluku, v němž mi vyznačili žlutě jména vojáků, kteří v bitvě, kde strýc padl, byli těžce raněni a červeně podtrhli všechny, kdo v těchto krutých bojích u Ilkowic, okres Sokal na Ukrajině zemřeli. Získala jsem tedy velmi cenné nové informace, které v knize nejsou bohužel zahrnuty, neboť jsem je neznala.

Druhou knihou literatury faktu je kniha František Juraň – Oživil kámen kovu dal řeč. Byla vybrána pražskou porotou k ocenění v loňském roce. Získala jsem za ni cenu Petra Jilemického v Letohradě. Spolutvůrcem této knihy je vynikající příborský fotograf a dlouholetý předseda Fotoklubu v Příboře, který sdružuje fotografy z celého regionu od Ostravy po Frenštát pod Radhoštěm, pan Rudolf Jarnot. Často musel pracovat s fotkami 100 let starými, které by jinak nemohly být publikovány. Dokázal z nich vykouzlit úžasnou fotodokumentaci této knihy. Můj velký dík patří i vnučce pana Juraně – Miluše Bergrové z Příbora, která mi s důvěrou poskytla svůj archiv. Kromě toho jsme samozřejmě pátrali po stopách tohoto vyjímečného muže pana Juraně po různých archivech, sbírali jsme poznatky u starších občanů města Příbora a okolí. Velmi mi pomohla kronikářka města Příbora Irena Nedomová a diplomová práce pana Františka Švábenického. Pak bylo ovšem nutné najít i sponzory, aby kniha byla na světě. Podařilo se.

Kdo to tedy byl František Juraň?

František Juraň se narodil 25. listopadu v roce 1870 v Příboře, kde byl o dva dny později pokřtěn ve farním chrámu Narození Panny Marie jako František Klement Juraň. Františkov otec Antonín byl stolař, matka Karolina Juraňová, rozená Müllerová, byla dcerou příborského soukeníka Ondřeje Müllera a Petroliny Müllerové, rozené Návratové, která pocházela z Brušperku.

František Juraň chodil do obecné školy v Příboře. Propouštěcí vysvědčení mu bylo vystaveno 30. listopadu 1884 s velmi dobrým prospěchem.

Již od dětství se zájmem pozoroval svého otce při práci, měl rád vůni dřeva, fascinovalo ho,

co všechno se dá z něho vyrobit, proto se stává v roce 1884 studentem C. k. odborné školy pro umělecký průmysl ve zpracování dřeva ve Valašském Meziříčí. Tato střední škola, založena roku 1874, byla první svého druhu na Moravě. Jistě se rozhodl správně, neboť se tu setkal s Františkem Úprkou, Bohumírem Jaroňkem a dalšími zajímavými lidmi, kteří ovlivnili jeho profesní růst.

Z dochovaných vysvědčení víme, že se jednalo o pilného a vzorného žáka po celá čtyři léta.

31. července 1888 Juraň úspěšně končí svá studia. Již 1. srpna, jako osmnáctiletý mladík, nastupuje ve Vídni do služby k dvornímu sochaři Johanu F. Müllerovi. Vedoucí ateliéru byl s jeho prací velmi spokojen, František se zde podílel na velké zakázce, kterou Müller dostal, na skulpturní výzdobě tamních muzeí. Bohužel, pro nedostatek další práce byl Juraň

4. listopadu 1888 propuštěn.

Odchází do Pětikostelí v Maďarsku, kde nachází práci v Zsolnayových keramických továrnách jako modelér. Juraň zde pracuje sedm let a dva měsíce. Seznamuje se s malířkou Emmou Gayerovou, která se později stává jeho ženou. V práci se mu daří, stává se vedoucím umělcem v továrně na keramiku. Je zajímavé, že i zde se setkává s Bohumírem Jaroňkem.

Je uznávaným umělcem a maďarská vláda mu dává stipendium, díky kterému odjíždí na osm měsíců do Paříže.

Jeho další studijní cesta vede do ateliéru profesora Ljubinského v Zábřehu.

Od 15. srpna 1905 působí Juraň opět na Moravě, v kopřivnické továrně na hliněné zboží. Podnik založil Alois Raška v roce 1813 a vyráběl rozličné keramické zboží – dlaždice, kamna, nádobí a jiné. Juraň je zde opět zaměstnán jako modelér.

Z Kopřivnice odchází na vlastní žádost 31. října 1906. Důvodem jeho rozhodnutí je zřejmě lukrativnější nabídka k práci v továrně na výrobu šamotových cihel a hliněného zboží synů

Karla Mayera v Blansku. Zde nachází práci jako modelér keramických kamen od 3. listopadu 1906 do 12. ledna 1909.

V roce 1907 umírá Juraňův otec ve věku 67 let.

30. ledna 1909 odjíždí Juraň pracovat opět do Uher, do Zsolnayových keramických továren.

Z Pescze odchází 11. října 1912 a vrací se opět na Moravu do rodného Příbora. Dochovaná pracovní smlouva ze dne 1. listopadu téhož roku potvrzuje, že Juraň pracoval v Neusserově továrně na hliněné zboží v Příboře, kde nastoupil jako skladník. Jeho nástupní plat činil 140 korun měsíčně. Zdá se, že toto zaměstnání přijal v čase finanční tísně, neboť 1. ledna 1913 Franz Neusser mu vydává osvědčení s tímto datem o ukončení pracovního poměru. František touží rozjet se do světa a něčemu novému se naučit. Začátkem roku 1913 odjíždí do Spojených států amerických.

Právě před sto lety se v New Yorku objevil drobnější nenápadný muž krátce střížených vlasů, František Juraň. Přijel tam i se svou ženou Emmou. Za nějakou dobu se přestěhovali do Philadelphie v USA.

Františkovou láskou byl kámen, uměl mu vdechnout život. Sochy, které vytvářel, věrně zachycovaly každý záchvěv bolesti, radosti, štěstí i touhy. Pro své mistrovství se záhy stal vedoucím umělcem a správcem Whitman – studia na Oxford Street 900, což byl umělecký závod s 80 řemeslníky. Vytvářeli oltáře, sochy, reliéfy a jiná kamenosochařská díla v chrámech ve Philadelphii i jiných amerických městech.

Ve své funkci setrval několik let, ale ve svém vývoji neustrnul, naopak, pokračoval ve svém výtvarném vzdělávání, navštěvoval High School a School of Fine Art. Z této doby pochází mnoho Juraňových prací, z nichž mnohé došly uveřejnění a ocenění v amerických uměleckých časopisech a na výstavách.

Při pobytu v USA si František Juraň vedl poznámky, ze kterých vyplývá, že americkou dělnickou třídu považuje za vzdělanou, ale neorganizovanou, a proto neschopnou změnit své postavení. Na druhou stranu však vyslovuje také předpoklad, že trustové zřízení může usnadnit přechod k socialismu. Myšlenky rovnoprávnosti lidí však podle něj vadí prostředí, které se snaží zabránit nepokojům. Jako příklad uvádí továrnu Satson vybavenou kostelem, školou a novým systémem přidělování finančních bonusů podle zásluh. Tímto způsobem jsou dělníci připoutáni k zájmům závodu. Robotizací a intenzivním využitím pracovní síly se má dosáhnout maximální efektivity práce, která ale v konečném důsledku neslouží potřebám zaměstnanců. Situaci, ve které se dělníci ocitli, hodnotí jako závažnou, neboť politické aktivity USA způsobily, že již tři generace obyvatel jsou tímto způsobem nuceny k placení indemnit a reparací, tj. odškodnění a náprav, jimiž si Spojené státy dovedly zajistit příjmy léta dopředu.

Do kontrastu staví neexistenci pojistného zařízení na jedné straně a činnost velkých privátních pojišťoven na straně druhé. Všimá si i využívání přistěhovalců jako laciné výrobní síly při výstavbě infrastruktury a bydlení. Jeho pozornosti neušla ani programově řízená výchova mládeže. Sport vnímá jako uvolnění tohoto sociálního napětí. Rockefellerovo financování výstavby kulečnicků, kuželen a knihoven má za úkol upoutat mysl mládeže v nejchoulostivějším věku, a tím odvést pozornost od podstatných problémů. Všimá si i funkce církve a jejího vlivu na výchovu, která udržuje vztahy pohromadě prostřednictvím kostelní zábavy.

Juraň se často a rád stýkal s krajaný. Dobře si rozuměl s frenštátským rodákem, sochařem Albínem Poláškem (1879 - 1965), který na Pensylvánské akademii krásných umění ve Philadelphii vystudoval a s výjimkou tříletého studijního pobytu v Římě v letech 1904 a 1916 tu žil.

Ze Spojených států amerických podporoval F. Juraň rodinu peněžními šeky přes bankovní společnost Reinhalda Frosta a Bank of Europe.

Ve Philadelphii pracoval od roku 1917 i jako tajemník odbočky Českého národního sdružení. Pořádal přednášky, získával tak peníze, sám šel příkladem v dobročinnosti. Byl velkým vlastencem, vždy podporoval českou menšinu. Angažoval se i jako člen Červeného kříže.

Kromě této činnosti hluboce horoval pro vytvoření české státnosti. Pracoval jako předseda Českého výpomocného výboru při přípravě a organizaci oslav vyhlášení nezávislosti československé státnosti. Setkal se s T. G. Masarykem, byl přítomen podpisu jeho Prohlášení nezávislosti československého národa 26. října 1918 ve stejné budově a na stejném stole, kde byla podepsána i Deklarace nezávislosti Spojených států amerických. Slavnost probíhala uvnitř Independence Hall.

Před budovou se sešli krajané a krojované děti. Při vyhlášení československé samostatnosti ve Philadelphii se Františku Juraňovi dostalo neobvyklé cti od krajanů rozeznít velký zvon nad jejich hlavami. Ve zvonění potom pokračovaly děti v národních krojích zemí, kterých se vyhlášení svobody týkalo. Zvon svobody byl kopií původního zvonu, který v roce 1776 odbíjel americkou nezávislost. Původní nápis na něm byl: *Zvěstuj svobodu po celé zemi a všem jejím obyvatelům*. Nápis na novém zvonu jeho tvůrci mírně pozměnili: *Zvěstuj svobodu po celém světě všem jeho obyvatelům*.

V USA měl Juraň celou řadu kontaktů s důležitými osobnostmi, například s ředitelem washingtonské odbočky ČNB J. F. Smetánkou, o kterém Masaryk píše, že spolu s redaktorem Tvrzickým a Vojtou Benešem, bratrem pozdějšího presidenta Edvarda Beneše, pomáhal reorganizovat oficiální české publicistické centrum v USA.

11. srpna 1919 zasílá pokladník Tomáš Zanek děkovný dopis odbočce ČNS ve Philadelphii, kde byl Juraň tajemníkem. Děkuje v něm za dar 733 dolarů zaslaný na Alice Masaryk fund, určený pro podporu dětí v Čechách a na Slovensku trpících podvýživou a plicními chorobami.

Touha po vlasti však žene Juraně zpátky domů. Odchází z Whitmanových ateliérů.

Majitel se o jeho práci vyjadřuje takto:

„Dovoluji si obzvláště doporučit pana Juraně ne pouze jako sochaře a umělce, nýbrž i jako člověka, poněvadž jest jedním z nejspolehlivějších, jež jsem kdy zaměstnával. Považuji každý závod za šťastný, dovede-li si zajistiti jeho služeb, a když poměry to opět dovolí, doufám na jeho návrat, anžto si vážím jeho osobnosti. S úctou veškerou Franklin Whitman.“

Dne 8. září 1919 si Fr. Juraň nechává v New Yorku vystavit pas na cestu do Československa. Platnost pasu je jeden rok.

14. března 1920 kupuje Juraň od philadelphské pobočky ČNS za 33 USD několik kusů vlajek Spojených států amerických a za měsíc odjíždí s chotí Emmou do vlasti. Kromě celé řady získaných zkušeností si odváží z Ameriky také anglicky psané knihy, které mu pomáhají pochopit podstatu revolučního dění v současnosti.

Juraňův návrat

Dne 24. dubna 1920 se vracejí manželé Juraňovi domů přes Německo a Švýcarsko. Po příjezdu do Příbora kupují dle kupní smlouvy z 5. července 1920 od Boženy Globišové dům č. 553 i s jeho pozemkem v hodnotě 70 000 Kč.

Juraň se začíná pomalu v regionu prosazovat. 25. března 1926 jej však zasahuje velká rána. Umírá jeho žena Emma ve věku pouhých 57 let. Podle poslední vůle paní Juraňové přechází polovina společného domu v Příboře na něj. Františka náhlá ztráta milované ženy zasáhla. Rozhodl se proto odjet na další studijní cestu, tentokrát do Itálie. Zde se setkává s indickým filozofem a básníkem Rabindranathem Thákurem. Že to byla náhoda? Omyl. V životě neexistují náhody, koho máme potkat, toho potkáme, ale my sami musíme pro to něco udělat. Kdyby František seděl doma, nikdy by se s básníkem a umělci, kteří mu měli co říct, nesetkal, nikdy by nemohli obohatit jeho život.

Po návratu z Itálie poskytuje Fr. Juraň interview Moravskoslezskému deníku, článek je otištěn 13. srpna 1926. Zdá se však, že u části městské honorace upadl Juraň v nemilost. Obyvatelé Příbora byli silně katolicky orientováni a Juraňova politická profilace se značně lišila. V Příboře došlo k úpadku průmyslu, a tím k značné nezaměstnanosti. Juraň se schází s dělníky a vypráví jim o pracujících v jiných zemích. Je přesvědčen, že každý si má poctivou práci vydělat tolik, aby mohl zabezpečit sebe a svou rodinu.

Jeho názory nacházely velkou odezvu právě u těch nejchudších. Jeho dům je vždy otevřen pro všechny, kteří potřebují pomoc nebo radu.

V letech 1921 – 1924 začal těm, kteří ztratili práci, pomáhat tak, že je zaměstnával na opravách svého domu. Bylo-li třeba, pomáhal jim i finančně. V roce 1923 se stává spoluzakladatelem místní organizace KSČ. Nejednou zaplatil za nezaměstnané i příspěvky v organizaci, dokonce podporoval i sekretariát v Ostravě, který neměl

prostředky na provoz a na propagaci. Tehdejší referenti z Ostravy, pokud byli delegováni do okolí, byli vždy Juraňovými hosty, stejně tak jako delegáti z Prahy. František Juraň byl i dobrý řečník, světa znalý, a neváhal vystupovat na různých seminářích.

V roce 1928 je zvolen do místního zastupitelstva strany. Aby měla mládež sportovní vyžití, nakupuje tělocvičné nářadí. Rád pracoval s mladými lidmi i na poli kulturním. Jeho svěřenci recitovali při různých příležitostech a pořádali plesy, aby vydělali nějaké peníze, tolik potřebné k dalším aktivitám.

Františku Juraňovi bylo často vytýkáno, že tak inteligentní člověk, hovořící pěti cizími jazyky, se spolčuje s dělníky, s luzou, jak se tenkrát říkalo těm nejchudším. Tohle Juraň nerad slyšel a vždy se i nadále zastával dělníků, kteří nejvíce dopláceli na průmyslovou krizi.

Pomalou, ale jistě se v některých lidech místní honorace probudila zloba a závist. Došlo to tak daleko, že byl podezírán z nepoctivě nabytých peněz. České národní sdružení ve Philadelphii obdrželo dopis s žádostí o vysvětlení, zda jeho majetek nebyl získán podvodným způsobem. Zde je na něj odpověď:

Philadelphia 15. 2. 1927

Ctěný pane,

na Váš dopis, který jsem obdržel 10. února 1927, mohu odpovědět takto:

Velice se divím, že se mohou vyskytnout osoby, které ničí charakter a čestné jméno tak čestného člověka, jakým je pan František Juraň. S radostí odpovídám na vaše čtyři otázky, na které žádáte odpověď, pánové.

Jak si dovoluujete nečestně vystupovat proti tak čestnému člověku a jeho čestné jméno, které si v Americe vydobyl, poškozovat.

Pan František Juraň vykonal mnoho dobré práce ve prospěch osvobození československého národa. Pracoval se mnou po celou dobu války, já jako starosta, on jako tajemník Českého národního sdružení. Pořádal přednášky, vybíral dobrovolné příspěvky, Národní daň a docházel do různých spolků povzbuzovat Slováky ke společné práci.

Byl rovněž činný v naší osvobozovací práci, společně jsme pořádali velkou oslavu při přítomnosti našeho pana prezidenta Masaryka, kde byl náš československý národ uznán Amerikou jako národ svobodný. Tato rezoluce byla podepsána panem prezidentem v té samé budově a u toho samého stolu, co byla podepsána Nezávislost Spojených států severoamerických, před americkou veřejností, to je právě historická událost, na kterou může být vždy pan František Juraň hrdý.

Zároveň přispěl na všechno, co se týkalo jak národního stanoviska, tak prospěchu dělníků, včetně dobročinných účelů. Mohu vám směle dokázat, že pan František Juraň učinil mnoho, třeba víc, než ti, kteří chtějí dnes ničit jeho čestné jméno ohledně úspor, které si přivezl do republiky. To dokáže každý dobrý pracující dělník. Pan Juraň má schopnosti ve svém oboru, byl v něm vyhledávanou osobou, své úspory si čestně vydělal. Nevyhledával žádné putyky, ale byl všude tam, kde se jednalo o zlepšení práce pro dělníka. Pročež: Rozhodně protestuji proti každému, kdo by chtěl poškodit jeho čestné jméno a jeho charakter. Mám v úmyslu v r. 1928 navštívit naši republiku a sám chci vyšetřit osoby, které ho chtějí poškozovat. To, co tvrdím v dopise, stvrzuji svým vlastnoručním podpisem a dávám to přečíst a ověřit spolkovým úředníkům jako svědkům mého tvrzení.

Znamenám se s pozdravem

August Příbramský, v. r.

Jak se asi na odpověď tvářili ti, kteří se neštíteli takto špinit čestného člověka? Nevím, jejich reakce není nikde zaznamenána. „Kdo cti nemá, jinému ji nedá,“ říká staré české přísloví. Obávám se, že je platné i v současnosti.

O uzavření celé trapné záležitosti svědčí zvolení Juraně do zastupitelstva města. Tím však nevraživost vůči Fr. Juraňovi zdaleka nekončí, naopak, rozhořela se u některých lidí ještě víc.

Františka Juraně čeká těžký boj, ví to, ale nevzdává se, jde po své cestě dál, veden svým sociálním cítěním. Nikdy se nestal kariéristou, ale vždy a všude jednal jako čestný a slušný člověk.

Jeho prvotiny

Mezi jeho prvotiny patří portrét Bohumíra Jaroňka a MUDr. Adolfa Hrstky. Ve Štramberku se podílí i na výzdobě areálu hradu Trúba.

Z dalších prací si zaslouží naši pozornost busta T. G. M. pro radnici ve Štramberku, poprsí Bohumíra Jaroňka pro Národní sad na Kotouči ve Štramberku, které je umístěno před vstupem do jeskyně Šipka. Koslavám Smetanovým tvoří poprsí Bedřicha Smetany pro Sokol v Příboře. *„Juraň vytvořil umělecké dílo velmi značné úrovně a ceny, což bylo i samým mistrem Bohumírem Jaroňkem vděčně uznáno,“* píše se v Moravskoslezském deníku 1926.

Drobnější kamenosochařské práce, jako spárování a úpravu podstavců, Juraňovi často prováděl kameník pan Dobeš z Příbora.

Juraň svým sochařským uměním vyzdobil i mnohé měšťanské domy v Příboře.

S blížícím se jubileem vzniku ČSR se u měst a obcí objevila zvýšená poptávka po skulpturní výzdobě. Byly vypisovány veřejné soutěže na stavbu pomníků legionářům a prezidentu „osvoboditeli.“

Juraň navrhl a zhotovil pomník padlým legionářům v Příboře. Na jeho odhalení pozval své přátelé Aloise a Bohumíra Jaroňkovy.

V roce 1933 vstupuje Juraň do spolku Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců. Historie tohoto uměleckého sdružení sahá do roku 1920, kdy v Moravské Ostravě vzniklo sdružení pod názvem „Klub umělců“. Na jejich popud byl na 11. ledna 1921 svolán „Valný sjezd výtvarníků Ostravska“, který se uskutečnil v hotelu Brioni v Moravské Ostravě. Na schůzi ostravských umělců, konané 20. února 1926, v době, kdy se blížilo dokončení ostravského Domu umění, však došlo k rozhodnutí založit „Moravskoslezské sdružení výtvarných umělců.“

Za svůj cíl si spolek kladl především tvorbu a udržování výtvarné kultury na Ostravsku, ochranu zájmů umělců a výchovu obecnstva.

V těchto letech se František Juraň účastní mnoha soutěží, například na Masarykův pomník v Ostravě - Přívoze, ale i celé řady dalších. Modeloval i podobiznu Petra Bezruče. Obětem první světové války vytvářel pomníky, například pro Příbor, Klokočov, Libhošť, Štramberk, Skotnici (1928), Vlčovice (1928), Hukvaldy (1930), Petřvaldík (1932) a další.

„V neděli 7. července 1935 dochází konečně i v Moravské Ostravě k odhalení pomníku padlým, který zhotovil Juraň. Při slavnosti odhalení památníku promluvili zástupci tří národností. Pomník stojí u vchodu do Husova parku naproti evangelického kostela,“ informuje veřejnost o den později Polední ostravský deník. O této události informuje 18. července i Zeit im Bild.

Mezi další významná Juraňova díla patří pomník T. G. Masaryka a Antonína Švehly odhalený ve Staré Bělé v roce 1936.

František Juraň navrhl a zhotovil bronzovou pamětní desku psychoanalytikovi profesorovi S. Freudovi. Připravil i průběh oslav, dokonce vystoupil na tribunu, aby vzdal velkému učenci svůj obdiv.

S uměleckým cítěním Juraně se můžeme setkat i na příborských hřbitovech - náhrobek Alenky Duškové (1931), PhMr. Jitky Duškové (1932), rodiny Rozehnalové - pískovec (1932), rodiny Spurných - mramor (1934), Marie Fialová – mramor (1935), památce Josefa Müllera, mramor (1935), František Hendrich (vznik asi 1934), Smutek, akt Emma (1930) bronz - rodina Fr. Juraně. U tohoto aktu se na chvíli zastavíme. Socha byla ukradena v r. 2003 a rozřezána na dva kusy. Policii se ji podařilo vypátrat ve sběrných surovinách v Ostravě. Socha byla pak uměleckým kovářem svařena a vrácena do Juraňovy rodiny. V současnosti je majetkem Muzea Novojičínka.

Pozornost zaslouží volně stojící socha ženy v životní velikosti s názvem „Smutek“. Modelem byla jeho adoptivní dcera Marie. Postava tiskne k tělu levou rukou kytici květů, v pravé ruce volně spuštěné podél těla drží růži. Pohled ženy je upřený do dálky. Socha byla dříve součástí náhrobku Juraňových rodičů. Nyní je umístěna u rozptylové loučky na novém hřbitově v Příboře.

Obdivuhodné jsou i studie hlav, které vlastní Muzeum Novojičínka, p. o.

Okupace

V roce 1933 přichází k moci Hitler. Antifašisté byli nuceni Německo opustit. Právo azylu obdrželi mnozí z nich, ale s tím, že nemohou u nás dostat práci z důvodu nezaměstnanosti, která v naší zemi panuje. Pražské ústředí tyto lidi rozmísťovalo do krajů a okresů. I do Příbora byl přidělen jeden Němec. Někteří členové místní pobočky Svazu přátel mu někdy platili obědy, jinak byl přijat jako člen Juraňovy rodiny. Měl krycí jméno „Fritz.“

V našem kraji žilo takovýchto lidí víc, měli své vedoucí pracovníky a ti se scházeli jednou za 14 dnů u Juraňů. V té době mnoho takto postižených Němců odjelo jako interbrigáda na pomoc Španělsku. Bohužel, mnoho z nich tam bylo zabito Frankovými lidmi.

23. března 1937 žádá Juraň Okresní politickou správu v Novém Jičíně o vystavení kamenosochařského živnostenského listu. K písemnému požádání byla předložena všechna osvědčení, mezi nimi se uvádí i to, že František Juraň byl správcem závodu chrámového družstva v Pelhřimově.

Přišel říjen 1938. V rámci plnění mnichovského diktátu a vídeňské arbitráže o odejmutí pohraničního území ČSR se ocitlo město Příbor na hranici s Třetí říší.

Dne 7. 10. 1938 těsně před okupací se dostavila do Příbora delegace německých předáků z Nového Jičína. Byli v ní Dr. Ernest Scholich a Dr. Paul Ziegler. Měli za úkol zjistit, zda město Příbor nepřipravuje provokace na odpor proti Wehrmachtu. Poslední československá jednotka vojáků prošla Příborem 10. října před desátou hodinou. Německá armáda vstoupila do města týž den v 11 hodin. Bylo vydáno nařízení okamžitě město Příbor přejmenovat na Freiberg. Novým starostou města se stal Anton Schneeweis. Okamžitě musely ukončit činnost místní organizace, jako byl Sokol, Orel, Junák, DTJ. Perzekucí obyvatelstva byla nejdříve vystavena židovská komunita. Všichni občané okupovaného území bez ohledu na národnost se stali občany Německé říše.

Občanům české národnosti však bylo, jako i jinde, umožněno přistoupit k Opčnímu prohlášení. Podle smlouvy mezi Československou republikou a Německou říší ze dne 20. listopadu 1938 se na základě Opčního prohlášení přihlásil Fr. Juraň 2. února 1939 k československému státnímu občanství. Tím se zařadil do té skupiny občanů, kteří měli statut cizinců žijících v Sudetengau.

Podle Benedikta Závady byl Juraň mezi prvními, koho v Příboře po okupaci ČSR v roce 1939 zatkli. Udal jej nově zvolený místní starosta Schneeweis.

Před Juraňovým domkem se objevili Němci. Svištění pneumatik, křik, rámus, odjištěné zbraně. Obsadili všechny vchody, provedli domovní prohlídku a Františka Juraně odvezli s doprovodem gestapáků do vězení v Novém Jičíně. Bylo proti němu vzneseno obvinění, že je vlastizrádcem, neboť přechovával německé emigranty, kteří jsou nepřáteli Třetí říše.

Na gestapu v Novém Jičíně byl asi 10 dnů, vyslyšali ho ve dne i v noci, byl bit, ale držel se statečně. Jedenáctý den přibylo hodně nových vězňů, někteří byli proto propuštěni, ovšem s pohružkou, že budou stále pod dozorem. Juraň byl mezi nimi. Podle jiné verze za jeho propuštěním stála přímluva německého inženýra, na kterého se s prosbou o pomoc obrátila Juraňova rodina.

Gestapo svůj slib plnilo. Prohlídky domu přicházely nečekaně ve dne i v noci, přesto Juraň pomáhal těm, co se k němu přišli poradit, jak bojovat v ilegalitě. Současně je však upozornil, že je pod dohledem, aby k němu už příště nechodili a nevydávali se v nebezpečí.

František Juraň, ten milý společenský člověk, se změnil. Zvážněl, byl zamlklý, pohroužený do sebe. 3. srpna 1938 si nechal v Příboře vystavit „Ausweis für den kleinen grenzverkehr“ s platností od 3. 8. 1938 do 5. 9. 1939. Koncem srpna odjíždí do nemocnice v Moravské Ostravě, aby se podrobil operaci prostaty. Dle jeho slov „*aby měl od těch surových pacholků na chvíli pokoj*“.

Je zajímavé, že Obecní úřad v Tiché složil 12. 3. 1939 Juraňovi obnos 4 972,60 Kč v Městské spořitelně ve Frenštátě pod Radhoštěm na dodaný pomník T. G. MASARYKA. Juraň měl tedy dost peněz na to, aby mohl před okupací republiku opustit, ale neučinil tak.

František Juraň nastoupil do nemocnice v době, kdy začaly nálety na Polsko, a v Ostravě se nacvičovala obrana proti leteckým náletům s používáním továrních sirén.

Večer, třináctý den po operaci, se ozvaly sirény. Juraň, který měl zachovat klid na lůžku, vyskočil a utíkal s ostatními pacienty do krytu. Velmi si tím poškodil a jeho zdravotní stav se zhoršil. Šlo však jen o planý poplach.

Umírá 7. září 1939 a je zpopelněn v ostravském krematoriu 10. září 1939. Bronzová urna s jeho ostatky se vrací do rodného města a nachází své místo na novém hřbitově. Bohužel, byla zcizena v roce 2003. Zloději při soudním líčení řekli, že si nepamatují, kde urnu vysypali.

Nevíme tedy, kde je místo posledního odpočinku tohoto významného příbořského rodáka, člověka s ušlechtilým srdcem a velkého umělce. Možná je to tak dobře. Budeme věřit, že malinké atomy jeho „JÁ“ jsou všude kolem nás. Vdechujeme je a stáváme se lepšími. Umíme se radovat z krásy všedního dne, objevujeme nové odstíny radosti a bolesti. Stáváme se citlivými lidmi, pozornými k utrpení jiných.

Juraňův odkaz

Mnoho let po Juraňově smrti se v Příboře o něm mlčelo. Až 1. listopadu 1977 byla ve velké výkladní skříni spořitelny na radnici v Příboře instalována výstavka dokumentů o životě a díle Františka Juraně.

O tři dny později, 4. 11. 1977, byla F. Juraňovi odhalena pamětní deska, při které jsem na žádost tehdejšího mého ředitele ZDŠ Jičínské Zdeňka Demla recitovala svou vlastní báseň. Děti z mé třídy držely čestnou stráž.

Desku zhotovil podle návrhu akademického malíře Vlastislava Holuba Pavel Chrástek z Opavy a byla umístěna na budově bývalé piaristické koleje. Odhalil ji

Julius Veronesi, politický spolupracovník F. Juraně. V říjnu 1990 deska zmizela a dosud nebyla nalezena.

V roce 2003 bylo Františku Juraňovi uděleno čestné občanství za jeho společenský a výtvarný význam pro město Příbor. Přesto se domnívám, že jsme mu jako příborskému rodáku a umělci ještě mnoho dlužni. Až se setkáte někde s jeho reliéfem, sochou, či pomníkem, zastavte se a pozorujte v němém úžasu ty věčně živé odkazy dlaní člověka.

Láskou oživil kámen, kovu dal řeč.

A básnická tečka:

Dajana Zápalková

Modlitba za básníky

Prosícíma očima
vzýváme krajinu duchů
by ochránila
nás básníky
před hyenismem
okolního světa
a ruku v ruce
dovedla nás
do Království múz
plného melancholie
a mystéria nevšednosti

Toto setkání literátů pozdravili:

***PhDr. Kateřina Janásová - správce sbírek - literární historik,
Muzeum Beskyd Frýdek-Místek,
místopředsedkyně Bezručova kraje***

Každý člověk si jistě rád odpočine a posadí se na lavečku. A když si k němu přisedne další a další člověk, to je mu veseleji.

Važme si toho, že můžeme pospolu sedět na skutečné i pomyslné lavečce, že se můžeme slovem, hudbou a zpěvem vzájemně potěšovat a povzbuzovat, ať jsme z hor či doliny.

Jindra Lírová za literární sdružení Mělnický Pegas:

Milá Dajano,

dovolte mi, abych jménem literárního sdružení Mělnický Pegas pozdravila všechny účastníky poetického setkání „Beskydská lavečka 2015“.

Náš klub vznikl v roce 1987 a dodnes čítá přes 50 členů, mezi nimiž je slušná řádka dopisujících poetů. Pořádáme každoročně celostátní literární soutěž ve čtyřech kategoriích, která je mezi autory velmi oblíbená. Jinak vydáváme různé sborníky a tiskoviny, nabízíme prezentaci na vernisážích výstav, autorských čteních, sami soutěžíme v dalších literárních soutěžích a některé z nich i porotujeme.

Protože máme mezi sebou i moravské poety a poetky, bude nás v letošním beskydském setkání prezentovat básnířka Libuše Matysíková z Vrchoslavic.

Budeme moc rádi, když ji mezi Vámi představíte jako úspěšnou autorku i členku našeho sdružení, která nejen vydává své sbírky, ale účastní se i úspěšně básnických soutěží.

Moc vás všechny zdravíme, přejeme plodné a družné setkání a doufáme, že se setkáme i při dalších příležitostech.

Radana Šatánková, básnířka a prozaička

– ve svém příspěvku reagovala na vystoupení Richarda Sobotky ohledně regionální tvorby:

Rodáctví se opravdu nedá odpárat. Jsem hrdá Laška, holka z Frýdku-Místku, a nestydím se to v Praze nahlas říkat. Čím déle jsem vzdálená od rodného kraje, tím více ve mně roste vlastenectví. Mám ráda naši rodnou řeč a domov mě vždycky dojme - krásné Beskydy, lidé mého života... Vždycky přemýšlím, co mohu pro ty naše udělat - a tak publikuji a dělám osvětu o Lašsku v celostátních médiích; nedávno jsem vstoupila i do lašské družiny krále Viluše I. Jako básnířka cítím, že si s sebou nesu určitou kulturní devízu a tou se odlišuji a jsem originální. Dlužno dodat, že verše o Ostravsku nebo verše řečené "po našimu" v Praze zaujmou a mají kladný ohlas. Co se týče spisovatelské činnosti, doufám, že naše společnost pochopí, že jde o práci, poctivou práci a ta je hodna také odměny. Přeji nám proto optimismus, víru v lepší časy a kulturnější vyhlídky.

Beskydská lavečka 2015 v regionálním tisku

Setkání literátů - Beskydská lavečka 2015

Slunečné dny provázely již sedmý ročník mezinárodního setkání literátů Beskydská lavečka 2015, která proběhla v malebné části Beskyd, a sice v hotelu Prosper v Čeladné. Tentokrát s podtitulem „Psaní nás spojuje“, protože přijeli i literáti ze slovenského Martina, Vrútek, Popradu, dostavila se i zástupkyně mělnického Pegasu. Páteční odpoledne bylo vyhrazeno prohlídce čeladenského muzea Josefa Kaluse. Slovenští přátelé se tak mohli seznámit s životem a dílem tohoto spisovatele, shlédli i stálou expozici Muzea Beskyd, který zde upozorňuje na přírodu a krajinu v okolí Čeladné.

„Obdivujeme nejen krásné čeladenské náměstí, vkusnou zástavbu, samozřejmě nádhernou jarní přírodu, ale jsme rádi, že jsme se mohli seznámit i se spisovatelem Josefem Kalusem, který vzešel z tohoto kraje, tady dlouhá léta působil, učil děti a přijímal tu též osobnosti kulturního života z Prahy,“ podotkla předsedkyně martinských literátů Tařána Sivová.

Večer se pak v loveckém salóňku hotelu Prosper nesl ve znamení dobré zábavy prezentované Benediktem Królem, ale též se degustovaly i likéry Beskydské likérky s výkladem o míchání bylin k jejich výrobě v podání majitele likérky Libora Pastorka. Příjemné náladě přispěly i hrou na heligonku František Gistinge.

V sobotním dopoledni proběhly přednášky, a to spisovatel a publicista Richard Sobotka zmínil regionální tvůrce ve své práci nazvané Klenoty regionální tvorby. Poté své knihy v krátkosti představila spisovatelka Irena Kopecká, která svůj rozsáhlejší výklad věnovala příborskému rodákovi Františku Juraňovi. K oběma tématům proběhla diskuze, hosté odpověděli na dotazy přítomných. Setkání pozdravila i literární historička Muzea Beskyd Kateřina Janásová. Dopoledne se našla i chvilka na představení jednotlivých klubů, které se Beskydské lavečky zúčastnily.

Během přestávky na oběd převážná část literátů shlédla i výstavu smaltů členky literárního klubu Petra Bezruče Dagmar Molinové, která je vystavuje v hotelové kavárně. A zdá se, že se barevné smalty s různými tématy těšily obdivu a uznání.

Odpolední program byl vyhrazen pro přenes prací – veršů či prózy všech přítomných literátů. Postupně tak všichni představili svým kolegům to nejlepší ze své tvorby, každý si tak mohl udělat obrázek, co kdo píše, jaké žánry, jakými formami.

„Tato část literárního setkávání se těší velké oblibě, vždyť toto je ta nejlepší příležitost, načerpat nové poznatky, představy o současné tvorbě a získat tak podněty ke svému dalšímu psaní,“ doplnil Bohumír Vidura, jednatel literátů z Pobeskydí.

A poté už se všichni společně bavili při country melodiích manželů Jany a Milana Zbořilových, proběhl zápis do kroniky Literárního klubu Petra Bezruče, předávaly se almanachy, knížky, slovenští hosté děkovali místním literátům za pěkné chvíle, které zde v Beskydech mohli prožít. Vznegli i pozvání na „Martinskou poetickou jeseň“, kterou už tradičně pořádá Turčianská knihovna a tamní literární klub Duria.

Patří se zde poděkovat i pracovníkům hotelu Prosper za maximální vstřícnost a pohodu během uvedené akce, ale také čeladenskému starostovi Pavolu Lukšovi za materiály, které účastníci literárního setkání od obce obdrželi. Díky všem těmto příjemným skutečnostem se zapsala Beskydská lavečka 2015 do srdcí všech účastníků jako dobře připravená, smysluplná akce, která, jak všichni věříme, bude mít své pokračování.

Dajana Zápalková

.... a na fotografiích

Foto: Účastníci Beskydské lavičky 2015

Foto: Jednání v Loveckém salónku hotelu Prosper v Čeladné

*Foto: Setkání s Benediktem XV. –
vrchním správcem Markrabství lašského*

Literární klub Petra Bezruč

PAMĚTNÍ LIST

Beskydské lavičky 2015

Mezinárodní setkání literátů

"*Psaní nás spojuje*"
Čeladná, hotel PROSPER

Dajana Zápalková
předsedkyně LKPB

Čeladná 16. května 2015

JUDr. Bohumír Vidura
jednatel LKPB

Šimůnek 6.3.2014

S B O R N Í K
Literárního klubu Petra Bezruče

"Psaní nás spojuje"

*vydaného u příležitosti 7. ročníku setkání členů LKPB s hosty
ze Slovenska a z Mělníka*

*Seřadila: Dajana Zápalková
Grafické zpracování: Dajana Zápalková
Ilustrace – obálka: Bedřich Šimoňák*

Frýdek-Místek

*Vydal: Literární klub Petra Bezruč Frýdek-Místek –
Kolektivní člen Obce spisovatelů Praha
2015*

*Tisk: Tiskárna Kleinwächter
[www.tiskarnaklein](http://www.tiskarnaklein.cz)*

ISBN: 978-80-87584-67-5

